

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra fundamentální a dogmatické teologie

Hana Venturová

CHUDÝ A POKORNÝ KRISTUS
JAKO VÝCHODISKO SPIRITUALITY
VINCENCE DE PAUL -
SPIRITUALITA VINCENCE DE PAUL A SOUČASNÁ
CHRISTOLOGIE

Bakalářská práce

Vedoucí práce: prof. Ctirad Václav. Pospíšil, Th.D.

PRAHA 2011

Poděkování

Velmi děkuji panu profesoru Pospíšilovi za nesmírnou trpělivost a dobrotu. Také nemohu zapomenout na poděkování sestřičce Františce, dceři křesťanské lásky za její oporu a laskavost.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem Chudý a pokorný Kristus jako východisko spirituality Vincenta de Paul – spiritualita Vincenta de Paul a současná christologie, napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury a že jsem ji nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 20. 4. 2011

.....

Bibliografická citace

Chudý a pokorný Kristus jako východisko spirituality Vincence de Paul [rukopis]: Spiritualita Vincence de Paul a současná christologie : bakalářská práce/ Hana Venturová ; vedoucí práce: Ctirad Václav Pospíšil. -- Praha, 2011. – 72 s.

Anotace

V bakalářské práci jsem se pokusila nastínit, jak vinčentská spiritualita vychází ze současné christologie a soteriologie a jak s ní úzce souvisí. Text je rozdělen do tří částí.

První část je věnována životu a dílu Vincence de Paul, iniciátoru spirituality, velkému reformátorovi vnitřní obnovy církve v 17. století a hlavnímu patronovi charitativních děl.

V druhé části jsem se tedy zaměřila na zmíněná témata v současné christologii a také jsem se zabývala Vincentovou spiritualitou, a to z hlediska christologie.

Ve třetí část předestírám, nakolik je spiritualita Vincence de Paul i dnes aktuální, a přínosná a v závěru chce práce dojít k pochopení důležitosti této spirituality pro rozvoj charitativních děl.

Klíčová slova

Spiritualita, chudý a pokorný Kristus, Vincenc de Paul, christologie, charita

Abstract

Subject: Poor and Humble Christ as the Base of Spirituality Vincence de Paul. Spirituality of Vincence de Paul and Contemporary Christology.

In the bachelor thesis I have tried to show how vinčents spirituality, based on present Christology and soteriology, and how they are closely related. The text is divided into three parts. The text is divided into three parts.

The first part is devoted to the life and work of Vincent de Paul, the initiator of spirituality, the great reformer of the Church internal recovery in the 17th century and the main patron of charitable works.

The second part deals with the focus to those subjects in present Christology, and I will deal with Vincent's spirituality, and in terms of Christology.

In the third part will propose, as far as spirituality Vincent de Paul is still relevant today, and beneficial conclusion and I happen to understand the importance of spirituality for the development of charitable works.

Keywords

Spirituality, poor and Humble Christ, Vincent de Paul, Christology, Charity

Počet znaků (včetně mezer): 108 041

OBSAH

OBSAH.....	5
ÚVOD.....	7
1 ŽIVOT, DÍLO A SPIRITUALITA SVATÉHO VINCENCE DE PAUL	10
1.1 Životopisné črty	10
1.1.1 Základní data jeho dětství na venkově	11
1.1.2 Dospívání a studia	13
1.1.3 Životní zrání a dvě léčivé zkoušky	14
1.1.4 Vincence de Paul proti Janseniovi.....	16
1.2 Dílo svatého Vincence de Paul a jeho osobní životní poslání	17
1.2.1 Spolky křesťanské lásky	19
1.2.2 Misijní činnost a vznik Misijní Společnosti	19
1.2.3 Úterní konference	21
1.2.4 Vznik Společnosti Dcer křesťanské lásky	22
1.2.5 Nalezené děti	24
1.2.6 Sdružení „Rada svědomí“	25
1.3 Vincentská spiritualita	26
1.3.1 Co to je spiritualita – vymezení pojmu.....	26
1.3.2 Spiritualita svatého Vincence de Paul	27
1.3.3 Spiritualita svaté Luisy de Marillac.....	29
1.3.4 Vincentská spiritualita jako spiritualita služby.....	30
2 JEŽÍŠ CHUDÝ A POKORNÝ JAKO ZÁKLADNÍ VÝCHODISKO SPIRITUALITY	
VINCENCE DE PAUL	32
2.1 Podněty z oblasti současné christologie	32
2.1.1 Christologie a spiritualita.....	33
2.1.2. Vykoupit člověka se nedá oddělit od „stát se člověkem“	35
2.1.3 Ježíšova pokora a služba	38
2.1.4 Ježíšovo srdce jako zdroj lásky	42
2.1.5 Kristova služba odpuštění a usmíření	44
2.2 Tělesná i duchovní služba podle vincentské spirituality	45
2.2.1 Pokora ve službě.....	46
2.2.2 Prostota ve službě	47
2.2.3 Láska ve službě.....	47

2.3 Služebník podle vincentké spirituality	49
2.3.1 Postoj služebníka – o ctnosti služebníka	50
2.3.2 Chudý jako „objekt“ služby.....	51
2.3.3 Chudý jako obraz Krista	52
2.3.4 Chudý – učitel a pán	52
2.4 Služba charity a pracovník charity v současnosti	53
2.4.1 Inspirace vincentké spirituality pro současnou charitu	54
2.4.2 Profil charitního pracovníka podle vincentké spirituality.....	56
2.4.3 Vincentská spiritualita zabezpečuje integrální rozvoj chudého	57
3 VINCENTSKÁ SPIRITUALITA STÁLE ŽIVÁ A AKTUÁLNÍ	59
3.1 Přednosti vincentké spirituality pro službu	59
3.1.1 Vincentská spiritualita, hybná síla charity.....	59
3.1.2 Postoje a služba pracovníka charity dnes podle vincentké spirituality.....	61
3.1.3 Prvenství nejchudších a vyloučených.....	61
3.1.4 Příčiny chudoby a její následky.....	62
3.1.5 Chudoba jako výzva	63
3.1.6 Etický kodex pracovníků Charity České republiky	64
3.1.7 Poslání a cíle Charity	64
3.1.8 Specifický charakter charitní služby.....	66
ZÁVĚR	68
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	70

ÚVOD

Důvodem volby tohoto tématu je především můj hluboký osobní vztah k osobnosti a spiritualitě Vincence de Paul. Setkání s jeho spiritualitou hluboce ovlivnilo můj dosavadní život a promítá se také do mé práce v oblasti charity. Oslovení tímto světcem se ale neodehrává tak, že by si člověk přečetl jeho díla a na tomto základě by se proměňoval. Je to přesně naopak, člověk nejprve ve svém nitru pocítuje hluboký soucit s chudými, emarginalizovanými, pohrdanými a ohroženými. V touze něco pro ně udělat zjišťuje nejprve to, že empatie s nimi nepramení jen z jeho vlastního srdce, ale shůry, přichází od Boha jako zvláštní povolání, které se konkretizuje v postavě Ježíše Krista, Božího Syna a Syna člověka, jenž je do jisté míry vtělenou Boží solidaritou, Božím soucítěním, autentickým Božím milosrdenstvím, které se stalo tělem. Jeho solidarita s námi ho vede nejenom k tomu, že chudým pomáhá, on se s nimi identifikuje a dává jim nesmírnou důstojnost. Takto naladěn se člověk setkává s představiteli spirituality Vincenc. de Paul a zjišťuje, že toto smýšlení, tento pohled na svět a způsob prožívání solidarity je vlastně již dávno vepsán do jeho srdce. Tuto zkušenost potvrzují i následující slova jednoho z odborníků na život a dílo Vincence de Paul:

„Velmi dlouho platilo, že Vincenc. byl prezentován jako světec akce, jehož spiritualita se vyznačovala asketismem a praktickým zaměřením. Skutečnost se však od tohoto tradičního obrazu výrazně odlišuje. Vincenc. byl především mužem víry, jenž patřil ke světu, jenž v jeho době poznenáhlu mizel, byl to svět předtridentské církve, v němž se kněžství vnímalo především jako velké obdarování a dobrodiní, a nikoli jako poslání. Jeho spiritualita není teoretická a zrodila se ze zkušenosti s Kristem na jedné straně a s chudými na straně druhé. Jeho hlavními

inspiračními prameny jsou evangelium a sám život.“¹

Druhým motivem k volbě tohoto tématu bylo mé studium na KTF UK v Praze, díky němuž jsem mohla hlouběji proniknout do tajů teologického myšlení, zejména pak christologie, která mne hluboce oslovila. V dané souvislosti jsem si uvědomila, že tato spiritualita není jenom cestou k chudým, ale také tajemnou „mystikou“ vnitřní identifikace s chudým a solidárním Kristem. Právě v tom také tkví jakási předchuť odměny, která je s tímto způsobem života spjata. Tak se tedy zrodila touha proniknout poněkud hlouběji do spojitosti mezi prožitkem spirituality Vincence de Paul a christologií. Těžiště této práce ovšem nemůže ležet v suché teoretické analýze, je to spíše vitální cesta k hlubšímu spirituálnímu porozumění nejen zmíněné spiritualitě, ale především sama sobě. Zároveň jsem se dozvěděla, že existuje něco jako existenciální – prožívaná christologie, což ve mně probudilo zájem o určité propojení mé spirituality s christologickou reflexí, která dnes již umí vyjít ze sebe a otvírat se skutečnému životu.

Jak budeme postupovat. Nejprve se pochopitelně budeme zabývat životem a dílem tohoto velkého světce. Jedná se o nutný předpoklad hlubšího porozumění jeho myšlenkovému odkazu, který se nesmí nikdy odtrhovat od jeho životního příběhu.

Následně se pak budeme ve druhé kapitole zabývat spiritualitou Vincence de Paul přednostně, ale pochopitelně nikoli výlučně z hlediska christologie, protože jeho praktické pojetí nikdy nerozdělovalo život na tematické sektory. Při četbě jeho děl prostě nemůžeme říci: to je morálka, tady zase spiritualita, a tady je christologie. Jako v životě, tak i v díle Vincence de Paul se všechny tyto tematiky vzájemně prostupují a obohacují. Zároveň ale platí, že

¹ L. MEZZADRI, „Vincent di Paula,“ in L. BORIELLO (ed.), *Dizionario di mistica*, Città del Vaticano, Libreria editrice vaticana 1998, 721-722, zde 721.

základním východiskem je Ježíš Kristus a jeho praxe. Programovým textem našeho autora byly verše Lk 4, 18-19,² tedy Ježíšovo vystoupení na počátku jeho veřejného vystoupení, verše, které jsou zároveň novozákonní i starozákonní.

„Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým vrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu, abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy.“

Jak jsem ale již předeslala, nebudu pouze představovat to, co nacházíme v životě a díle Vincence de Paul, ale chci to nahlížet ve světle současné christologie. Jelikož je poměrně dobře známo, že Vincence de Paul podtrhoval zejména Kristovu pokoru, prostotu a lásku, což se pak projevuje ve stále obnovovaných slibech poslušnosti, čistoty, chudoby a služby chudým. V první části druhé kapitoly se tedy zaměřím na zmíněná témata v současné christologii. Ve světle toho, co zde zjistím, se pak odvážím znovu vzít do rukou tolikrát čtené texty Vincence de Paul a pohlížet na ně novými očima.

Ve třetí kapitole se zamyslíme nad tím, nakolik je spiritualita Vincence de Paul i dnes aktuální, přínosná a přitažlivá. V celkovém závěru pak vyhodnotíme to, k čemu nás naše práce přivedla.

² L. MEZZADRI: op. cit., 721.

1 ŽIVOT, DÍLO A SPIRITUALITA SVATÉHO VINCENCE DE PAUL

V této první kapitole se zaměříme na život a dílo Vincence de Paul, protože jedině tak se můžeme v následující kapitole dobrat hlubšího porozumění jeho myšlenkovému a spirituálnímu odkazu.

1.1 Životopisné črty

Vincence de Paul se narodil ve Francii na konci 16. stol. v době velké evropské krize. Zároveň to však bylo století mnoha změn. Jednak se začínají otřásat samotné základy státu a jsou zpochybňovány náboženské autority, na druhou stranu je to však také období, kdy vzniká množství reformních proudů, hnutí a řeholí. Ve spleti všech těchto novot se ocitá svatý Vincence de Paul jako člověk zpočátku kontroverzní, ale zároveň člověk, který chtěl výtěžit ze své osobní zkušenosti. Stal se nenápadným, ale velkým zachráncem křesťanského života chudého lidu, obnovitelem kněžstva, dnes je národním hrdinou Francie a apoštolem milosrdné lásky k chudým a stal se patronem všech charitativních děl v celém světě. Vincence de Paul zemřel 27. září 1660, díky podrobnému deníku, který vedl P.Gicquel, jsou zaznamenány poslední chvíle života svatého Vincence de Paul. Zemřel oblečený, sedíc v křesle u krbu. Jeho poslední slova před upadnutím do agónie byla „Ježíš“. Vydal se na setkání s Bohem chudých, kterého miloval s vynaložením tak velkého úsilí. Vykonal všechno, co v životě vykonat měl. Nezůstalo už nic, co by měl ještě učinit. Všechna jeho díla budou moci obstát ve zkouškách. Přesto na pochvalná slova královny Anna Rakouské, že toho v životě tolik vykonal, odpovídá : „Zdá se mi, že jsem pouze na začátku.“ A když se ho ptala, co

ještě chtěl konat , odpovídá : „Je třeba konat ještě víc, mnoho jsem spal, madam!“³

1.1.1 Základní data jeho dětství na venkově

Prvním životopiscem byl Španěl Jan od Nejsvětější svátosti, on upozornil, že příjmení Paul ukazuje na španělský původ rodiny. Tento předpoklad se jeví dost pravděpodobný, a vezměme v úvahu, že různé dohody v té době umožňovaly neomezený pohyb osob, stád a zboží přes Pyreneje z Francie do Španělska. Španělé a Francouzi tedy udržovali mezi sebou svobodné styky, a to dokonce i během války.

Často se spekuluje nad datem Vincencova narození. Až do roku 1922 oficiální dokumenty uváděly rok 1576. Poté přichází Coste s překvapivou studií „O skutečném datu narození svatého Vincence de Paul“. Uvádí v ní, že Vincenc se narodil až v roce 1581. Své tvrzení opírá o přesvědčivou argumentaci samotného Vincence, který sám toto datum udává v mnohých spisech.⁴

Roky Vincencova dětství jsou nejméně známým obdobím v jeho životě . Ví se, že vyrůstal v rodině chudých pracovitých sedláků jako třetí ze šesti dětí. Vesnice Pouy se rozprostírala uprostřed vřesovišť v kraji Gascogne v blízkosti Pyrenejí. Tvrdý život chudých sedláků Vincence ovlivnil na celý život.

Vždy měl přirozený smysl pro realitu, moudrost a humor sedláků. V konferencích pro kněze i sestry vzpomíná na zážitky ze svého rodného

³ Srov. ROMÁN José Maria: Svätý Vincent de Paul. Bratislava: Charis spol. s.r.o., 2002, 633.

⁴ Srov. ROMÁN: op. cit., 43-44.

kraje, zvláště když poukazuje na prostý život vesničanů : „V kraji, z kterého pocházím, se lidé živí drobným zrnem, nazývá se proso, to se vaří v hrnci. Při jídle se dává na mísu a domácí se společně sesednou kolem ní, bere si každý svou porci a pak odcházejí zase do práce ...“.⁵

Vincenc musel pracovat už jako dítě a přispívat rodině. Dětem rolníků, a to i těm nejmenším, bylo určeno hlídání stád. Vincenc musel pást ovce, krávy a vepře. V rolnicko-pastýřské struktuře v oblasti Land je pastýř klíčovou postavou a přínos Vincence do rodinného rozpočtu tak nebyl zanedbatelný.

O zbožnosti rodiny de Paul se dá usuzovat opět jen ze vzpomínek Vincence, který se zmiňuje o zbožnosti vesničanů takto: „Viděli jste někdy lidi více důvěřující Bohu než jsou šlechetní a skromní vesničané? Oni sejí a doufají, že Bůh jim dá úrodu. A pokud Bůh dopustí, že úroda není dobrá, nepřestávají důvěřovat, že Bůh se o ně postará a budou mít živobytí na celý rok. Mnohdy zakouší i ztrátu, ale protože jsou vůči Bohu poslušní, řeknou jen: Bůh dal, Bůh vzal. Ať je jméno Páně pochváleno. A i když mají mnohdy jen na přežití, a i to jim někdy chybí, nemají strach o budoucnost.“⁶ Víra obyčejných venkovanů a tedy i víra rodiny de Paul, byla natolik spjatá s obyčejným všedním životem, že dokázala zajistit budoucí sílu a životnost křesťanských společenství. Svatý Vincenc byl vychován v atmosféře prosté a silné víry, tak jako to v jeho rodném kraji bylo prostě zvykem.

⁵ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. Paris: P. Coste, sv. IX, 1920-1925, 84.

⁶ SAINT VINCENT DE PAUL: op. cit., IX, 88-89.

1.1.2 Dospívání a studia

Vincenc byl bystrý, živý, inteligentní, proto se jeho otec rozhodl poslat ho na studia. Čtrnáctiletý Vincenc odchází k františkánům do jejich koleje v Dax. Zde je obklopen kolegy z vyšších společenských vrstev. Později s velkým zahanbením vzpomínal, že se styděl za svůj obyčejný původ: „Vzpomínám si, že jednou v koleji, kde jsem studoval, za mnou přišli a řekli mi, že se po mně ptá můj otec, který byl chudý rolník. Odmítl jsem za ním jít.“ Až ve stáří se vrací ke vzpomínkám z mládí: „Vzpomínám si, že když jsem byl ještě chlapcem a otec mne bral do města, styděl jsem se jít spolu s ním a přiznat se k němu jako k otci, protože byl chudě oblečený a trochu kulhal. Ach jaký ubohý jsem byl! Jaký neposlušný jsem byl!“⁷ Možná právě kvůli těmto reakcím z dětství a mládí se Vincenc pak často vrací k tomu, aby zdůrazňoval svůj skromný původ. Velmi si později vyčítal, že se za svůj původ styděl.

Díky doporučení kvardiána františkánů se o Vincence začal zajímat pan Comet, advokát z Dax a soudce v Pouy. Stal se Vincencovým mecenášem a vedl ho k tomu, aby si vybral duchovní stav. Díky podpoře pana Cometa, který Vincencovi platil školné, nemusel už jeho otec tolik zatěžovat rodinný rozpočet. Se souhlasem kapituly v Dax přijal v roce 1596 v Bidache nižší svěcení a v následujícím roce začal studovat na univerzitě v Toulouse a v Zaragoze ve Španělsku.

Otec ještě před smrtí v závěti žádal, aby rodina myslela na další Vincencovo vzdělávání a určil mu dědický podíl. Vincenc se ale svého dědického podílu zřekl. Chtěl studovat na vlastní náklady a raději si vydělával vyučováním v koleji v Buzet.

⁷ Srov. ROMÁN: op. cit., 56.

V roce 1598 přijímá v katedrále v Tarbes podjáhenské a jáhenské svěcení a 23. září 1600 je Vincenc vysvěcen na kněze v Château l'Évêque. Svěcení mu udělil biskup Francois de Bourdeille. Po návratu do Toulouse pokračoval Vincenc ve studiu. V roce 1604, když mu bylo dvacet čtyři let, ukončil univerzitní kariéru trojím titulem. Bylo to vysvědčení o sedmi letech studia, diplom bakaláře teologie a oprávnění komentovat druhou knihu Sentencí Petra Lombardského.

Vincenc měl vlastní plány a nestaral se o to, zda jsou v souladu s Božími plány. Velmi pomalu a postupně objevoval jiný plán, který sám neplánoval, ale který mu připravil Bůh.

1.1.3 Životní zranění a dvě léčivé zkoušky

V Paříži byl Vincence de Paul ubytován na předměstí Sain-Germain, byla to čtvrť chudých. A také čtvrť Gaskoňců a svatý Vincenc sdílel pokoj s jedním ze svých krajanů. Byl to soudce Bertrand Dulou ze Sore. Jednoho dne Vincenc dostal záchvat malárie s vysokými horečkami a musel zůstat ležet. Jeho spolubydlící, soudce, musel jít do města. Vincenc ho prosil, aby mu koupil léky. Mladík, kterého poslali z lékárny, hledal ve skříni nádobu. Přitom našel uložený měšec s penězi, ve kterém bylo čtyři sta dukátů. Když podal nemocnému Vincencovi léky, odešel i s penězi v měšci a už se nikdy nevrátil. Soudce obvinil Vincence z krádeže a způsobil, že i církevní vrchnost dala Vincencovi „napomenutí“, které podle zvyklostí té doby mělo být přečteno při kázáních o třech po sobě následujících nedělích. Vincenc byl vyhozen na ulici, musel opustit byt. Získal špatnou pověst u všech lidí, kteří ho znali, zvláště pana de Berulle. Ale už v této těžké situaci se ukazuje charakter jeho svatosti. Těžce nařknutí snášel, přesto řekl: „Bůh zná pravdu.“ Ta se ale ukázala až o šest let později. Skutečný zloděj umíral ve vězení v Bordeaux a trápený výčitkami svědomí si nechal zavolat soudce ze Sore

a ke krádeži se přiznal. Soudce velmi litoval, že nespravedlivě Vincence obvinil, napsal mu dopis s prosbou o odpuštění. Vincenc mu velkodušně odpustil. Toto falešné obvinění z krádeže mělo hluboký význam pro Vincencovo obrácení. I když celý proces byl mnohem složitější a pomalejší. Ale nedá se pochybovat, že tato nespravedlivá obžaloba měla vliv na změnu jeho postojů. Později hovoří: „Budeš se obhajovat a ospravedlňovat, když tě obžalují z něčeho, co není pravda? Ach ne Bože, je třeba to pokorně snést. Přenechejme Bohu starost o vyjevení tajemství svědomí“⁸ Ale ani po této události nebyl Vincenc ještě světcem. Avšak právě v těžkých chvílích, kdy se mu po mnoha prohrách zdálo už vše ztracené, přichází období objevování Božích plánů s jeho životem.⁹

Rok 1610 je v životě Vincence de Paul rozhodujícím. Získává nominaci za kaplana exkrálovny Markéty de Valois. Členem královské družiny byl jistý velmi slavný doktor teologie, který trpěl silnými pokušeními proti víře, tak velmi pochyboval o své spáse, že měl pokušení ukončit svůj život skokem z okna. V tomto stavu teolog vážně onemocněl a Vincenc se bál, že v nemoci podlehne svým těžkým pokušením. Rozhodl se prosit Boha, aby na jeho vlastní duši přenesl pokušení tohoto teologa. Nabídl Bohu sebe sama jako oběť. Pán Bůh jeho prosbě vyhověl. Onen teolog zemřel v obdivuhodném pokoji ducha.¹⁰ Pro Vincence pak ale nastala velká zkouška jeho víry. Jeho duši zavalil mrak velkých pokušení a nebyl schopný konat úkony víry. Prožíval temnou noc ducha. Vincenc si vložil na srdce lístek a pokaždé, když jím zmítala pokušení, položil si ruku na srdce na znamení své víry. Tato

⁸ ABELLY Louis: La vie du vénérable serviteur de Dieu Vincent de Paul. Paris: Téqui, 1664, 24.

⁹ Srov. ROMÁN: op. cit., 98-100.

¹⁰ SAINT VINCENT DE PAUL: op. cit., XI, 32-34.

pokoušení trvala asi čtyři roky. Zcela ho opustila až tehdy, když se začal věnovat skutkům milosrdenství.¹¹

Na základě smlouvy, kterou obdržel z rukou arcibiskupa z Aix Pavla Hurault de l'Hopital získal titul kaplana v opatství svatého Leonarda de Chaumes v diecézi Saintes. Patřilo mu tak opatství se všemi tituly, příjmy a povinnostmi. Vincenc tedy konečně dosáhl cíle, má titul kaplana opatství a je držitelem církevních beneficií.

1.1.4 Vincence de Paul proti Janseniovi

Reforma Církve ve Francii, jejíž potřebu hlásal Vincence de Paul, se výrazně orientovala na chudé a na obnovu kléru. Byla to reforma v křesťanské lásce a pro křesťanskou lásku.

Ale kromě vincentského přístupu, existovaly i další reformní směry. Lidé Vincencovy generace začalo spojovat společné nadšení pro dílo obnovy, navazovali i osobní přátelství. Ale lidská i náboženská dráha se pak často velmi lišila od cesty svatého Vincence. Vzpomeňme například Kornela Jansseny, budoucího biskupa v Yprés, známějšího pod jménem Jansenius a Jeana Duvergiera, známého jako opata Saint Cyrana. Přikláněli se k morálnímu rigorizmu plnému přehánění. Měli velmi náročnou koncepci o tom, jak musí být člověk čistý, aby mohl předstoupit před Boží majestát. Jejich pesimistický názor na lidskou přirozenost kontrastoval s Vincencovou vizí chudého, jako Kristova obrazu. Saint Cyran se snažil Vincence urážet, jednou mu s pohrdáním řekl: „Jste ignorant a vaše ignorance je tak velká, že mě překvapuje, že vás Společnost toleruje jako svého představeného.“¹²

¹¹ Srov. ROMÁN: op. cit., 108-109.

¹² ABELLY: op, cit., 203.

Na opatovu urážku Vincenc reaguje se skutečnou pokorou: „Mě to překvapuje ještě více než vás, neboť moje ignorance je ještě větší, než si myslíte.“¹³ Boj s jansenismem nebyl ve Vincencově životě jen epizodou, ale je logickým důsledkem celé jeho životní cesty. V případě vítězství jansenismu by celá Vincencova životní námaha ztratila svůj původní smysl. Charitativní díla by ztratila svůj teologický základ, který je udržoval: Všechno zahrnující a spasitelnou Boží lásku, zjevenou v Kristu, který zemřel za všechny lidi, jako jediný Spasitel a Pán. Misie by ztratily smysl své existence.¹⁴

1.2 Dílo svatého Vincence de Paul a jeho osobní životní poslání

Svatého Vincence setkání s chudými, s jejich bídou a trápeními, poznamenává i krizí víry. Těžce prožívá, že chudí jsou opuštěni dokonce i Církví. Především to vidí na francouzských vesnicích. S touto situací spojuje Vincence de Paul dva texty evangelia, za prvé Izaiášovo proroctví, které Ježíš vztahuje na sebe: „Duch Páně je nade mnou, neboť mne pomazal a poslal mne hlásat evangelium chudým...“¹⁵. Zdůrazňuje : „ zeptejme se Božího Syna: Proč jsi přišel? A Ježíš odpovídá: Abych hlásal evangelium chudým, tak to přikázal Otec. Je třeba evangelium udělat účinným. Koho použil, aby splnil toto přislíbení? Svého Syna, našeho Pána, který ustanovil kněze, učil je a dal jim moc ustanovovat další: »Jako mne poslal Otec, já posílám vás.« Ustanovil je, aby skrze ně konal to, co sám činil za svého života, aby spasil všechny národy prostřednictvím vyučování a udělování svátostí.“¹⁶

¹³ Srov. tamtéž, 204.

¹⁴ Srov. ROMÁN: op. cit., 585-586.

¹⁵ Lk, 4, 16-18.

¹⁶ SAINT VINCENT DE PAUL: op. cit., XII, 84-85.

Dále evangelium sv. Matouše: “Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratří, mně jste učinili.“¹⁷

Svatý Vincence de Paul měl výjimečný smysl a cit pro chudého, pro jeho důstojnost a pro spravedlnost, která mu patří. Zajímal se o každý detail ve službě, svým spolupracovníkům dával podrobné rady, jak se zajímat o chudého Když šli k nemocnému, měli si ověřit, zda má čistou košili. Pokud ne, měli mu ji přinést.

Dopodrobna se rozepisuje o tom, jak mají chudého oslovovat, jak být pozorným k tomu, co chudý potřebuje, co může jíst a co ne. Popisuje, jak pro něho připravit stůl, např. dát na stůl nejdříve ubrus, to bylo u chudých v jejich bídě neslýchané, to měli jen bohatí. Svátý Vincence de Paul byl k chudým nesmírně citlivý a ohleduplný.

On chtěl vidět, poznat z blízka. „Viděl jsem ty ubohé galejníky, zacházeli s nimi jako s dobyt看em...“.

- Dal si zjistit, jaký je stav ve zdevastovaných krajích, aby poznal, kdo nejvíce potřebuje pomoc.
- Dal si zjistit stav galejí, osobně je i navštívil, aby věděl, zda je respektováno právo galejníků.
- Detailně popsal situaci opuštěných dětí. Nepoznal to z napsaného, ale proto, že to viděl na vlastní oči.
- Viděl a poznal na vlastní oči situaci chudoby a bídy, degradaci chudého v 17.století. Poznává nespravedlivé postavení chudých a ponižování, když musí natahovat ruku, aby si vyžebřili na živobytí. Jeho pohled není nikdy povrchní.¹⁸

¹⁷ Mt, 25, 40.

¹⁸ Srov. SENS Christian, P., CM: Svätý Vincent a globalizácia, in: Ozveny Spoločnosti, 5 (2004), 34.

1.2.1 Spolky křesťanské lásky

Po svém návratu z Chatillonu v prosinci roku 1617 byl svatý Vincenc rozhodnutý věnovat se záchraně chudých zakládáním charitativních organizací. V tomto období konal mise asi ve čtyřiceti vesnicích. V každé z nich založil charitativní spolek. Nejdříve využíval pomoci zbožných žen a později zaangažoval i muže do těchto prací. Společenství žen se věnovalo pomoci chudým nemocným a mužská společenství organizovala různé dílny pro chudé chlapce do dvaceti let věku. V nich se vyučili řemeslu a svatý Vincenc jim pak dal úkol bezplatně naučenému řemeslu učit další chudé chlapce.

Roku 1618 začal svatý Vincenc navštěvovat galejní otroky. Jejich krutým osudem byl svatý Vincenc zděšen. On ale nikdy nezůstával u prázdného soucitu a proto žádal pana de Gondi o pomoc – byli přestěhováni do vhodnější budovy, zajistil, aby dostávali bohatší stravu, pro galejníky v Marseille nechal postavit nemocnici.

Vincenc v galejnicích viděl další nespočetné chudé, kterým je třeba pomoci. Žádná z forem chudoby nesměla být vyloučená z dobrodiní křesťanské lásky. Vincenc to takto vysvětloval svým misionářům (lazaristům) : „Protože ctnost milosrdenství má rozličné projevy, i Společnost převzala různé způsoby pomoci chudým: službu odsouzeným na galejích ...“¹⁹

1.2.2 Misijní činnost a vznik Misijní Společnosti

Duchovenstvo ve Francii 16. a 17. století bylo hlavním problémem katolické reformy. Touha po obnově vyšla již od Martina Luthera a jeho následovníků. Stalo se však i na Tridentském koncilu předmětem projektu reformy.

¹⁹ SAINT VINCENT DE PAUL: op. cit., VIII, 238.

Vincence de Paul píše: „Církev na mnoha místech upadá následkem špatného života kněží. Především oni ji ruinují a ničí. Je totiž zjevné, že zkaženost kněží je tou hlavní příčinou úpadku církve.“²⁰

Vincenc byl velmi rozvážný, laskavý, nikoho neurážel a neodsuzoval, ale mezi řádky lze číst kritiku života tehdejšího kléru. „Život mnohých kněží byl pohoršením. Oddávali se hazardu, opilství, žili v konkubinátu. Jejich nejčastějšími špatnými vlastnostmi byla lakota, nedostatek soucitu s chudými, nedostatek péče o kostely. K tomu se přidružovala obecná neznalost liturgických obřadů, ale i neznalost základních pravd víry. Zanedbanost lidu byla výsledkem nedostatku vzdělání kněží. Jistý kanovník popsal stav duchovenstva takto: „V diecézi existují církevní osoby bez disciplíny. Lidé jsou bez Boží bázně a kněží bez zbožnosti a bez vzájemné lásky. Kazatelny jsou bez kazatelů a vědu nikdo nectí a není nikoho, kdo by potíral hřích.“²¹ Na zlepšení tohoto neutěšeného stavu Tridentský koncil nařídil zřídit ve všech diecézích semináře na výchovu kněží, aby se kandidáti na kněžství již od raného mládí formovali ve všem, co je potřebné ke konání služby posvátného kněžského stavu. Pan Vincenc, jak mu mnozí současníci říkali, je považován za obnovitele kněžského stavu, a tím také i církve ve Francii. Mnozí ho nazývali svědomím francouzského království.

Vincenc pokračoval v činnosti kazatele putujícího po vesnicích a osadách. Jeho hlavním cílem bylo: „Aby chudí poznávali Boha.“ Způsobu vedení misí zůstával Vincenc věrný stejné praxi, která se používala od počátku: ranní kázání, malý katechismus odpoledne, v podvečer velký katechismus, neboli katechismus pro dospělé se zvláštním důrazem na generální zpověď a na objasnění základních pravd víry, zvláště tajemství

²⁰ SAINT VINCENT DE PAUL: op. cit., XI, 308.

²¹ Tamtéž, I, 285.

Nejsvětější Trojice, Vtělení, Ukřižování a Vzkříšení. Hlavním cílem misíí bylo : „Umožnit chudým poznat Boha a ohlašování učení Ježíše Krista je přesvědčit, že Boží království je blízko a že toto království je pro chudé.²²

Doprovázeli ho příležitostní spolupracovníci pařížského kléru. Král Ludvík XIII. schválil Misijní společnost v roce 1627.²³

Kolegium dobrých dítek časem svou kapacitou nestačilo. Tehdy mu nabídl převor opatství svatého Lazara Adrián le Bon komplex kláštera s nemocnicí. Vincenc po dlouhém váhání klášter přijal 8. ledna 1632, tehdy si byl už jistý, že přijetí svatého Lazara byla Boží vůle.

V té době již probíhalo v Římě jednání ohledně schválení Misijní společnosti. Vincenc pověřil Františka du Coudray, aby za Misijní společnost vedl rozhovory s největší skromností a bez jakýchkoli intrik. Papež Urban VIII. schválil Misijní společnost bulou *Salvatoris nostri* 12. ledna 1633.

1.2.3 Úterní konference

Kromě psaného slova, Vincenc musel i veřejně vystupovat. Například na úterních konferencích. Francouzi používali též výraz „entretien“, což znamenalo rozhovor na témata, která předtím byla předmětem meditativní modlitby. Vincencův jazyk byl živý, přesný a výrazný. Jeho řeč obvykle doprovázela gesta a výrazná mimika.²⁴

V roce 1631 začal Vincenc uskutečňovat dílo, po kterém nejvíce toužil. Mělo být přípravou kandidátů na kněžské svěcení. Exercicie dával budoucím kněžím již od roku 1628. Pařížský arcibiskup, který se dozvěděl o velkém

²² Srov. SAINT VINCENT DE PAUL: op. cit., XII, 80.

²³ Srov. tamtéž, op. cit. VIII, 165-167.

²⁴ Srov. ROMÁN: op. cit., 265-266.

úspěchu těchto duchovních cvičení, nařídil všem kandidátům kněžství, aby absolvovali desetidenní exercicie. Exercicie pro kandidáty svěcení představovaly jen začátek práce svatého Vincence na reformě kléru.

Roku 1633 začal organizovat konference pro kněze. Každé úterý se kněží scházeli, aby se společně modlili, uvažovali a sdíleli své zkušenosti.

1.2.4 Vznik Společnosti Dcer křesťanské lásky

Svatý Vincenc 29.září roku 1633 shromáždil čtyři děvčata, první sestrou byla vesnická dívka Margita Naseau, která přišla do domu svaté Luisy de Marillac. V průběhu tří století se tato skupinka rozrostla na celém světě do desítek tisíc. Cílem bylo zdokonalit a doplnit charitativní bratrstva vytvořením nevelkých skupinek v každé farnosti, které by se cele věnovaly službě chudým. Tyto skupinky chtěl vzájemně spojit a vytvořit z nich komunitu podřízenou stejné disciplíně a stejné spiritualitě. „Hlavní cíl, pro který Bůh shromáždil Dcery křesťanské lásky, je vzdávat úctu a klanět se našemu Pánu Ježíši Kristu, který je pramenem a vzorem každé křesťanské lásky, službou chudým v jejich tělesné i duchovní bídě...“ Takový byl duch nové společnosti, který vyjadřoval její oficiální název: „Společnost Dcer křesťanské lásky, služebnic chudých.“²⁵ Překlady se vždy snažily vysublimovat originální význam slova „servante“ s ohledem na jeho latinský původ: *serva*. V jadrné řeči svatého Vincence de Paul, v jeho radikálním chápání evangelia, šlo skutečně a doslova o služebnice, služky těch nepříjemných pánů, kterými jsou chudí.

²⁵ R. 1, in: *Règles des Filles de la Charité Servantes des Pauvres malades*. Paris: Hallépée, 1975, 7.

„Ó, toto není lidské dílo, ale Boží (...). Je jisté, že všechna díla, která někdo buduje jen z lidských a sobeckých pohnutek bez pravého cíle – Boží vůle, jsou určitě odsouzena k zániku.“²⁶

Když hovořil o založení Společnosti dcer křesťanské lásky neúnavně opakoval: „Paní Luisa de Marillac vůbec na to nemyslela; ani mne, ani P. Portail, ani té chudé dívce to na mysl nevstoupilo. V takovém případě nelze určit iniciátora díla. Podle pravidla svatého Augustina je třeba uznat, že je jím sám Bůh (...). On sám začal toto dílo, proto je to Boží dílo. Zapamatujte si, že Bůh učinil to, co nemohli udělat lidé.“²⁷ „Vidíte, mé dcery, toto byl začátek vaší Společnosti; nebyla takovou hned od počátku, jakou je nyní, a věřím, že ani nyní není ještě takovou, jakou má být, až splní úmysly, které má s ní Bůh“²⁸

Svatý Vincence de Paul spolu se svatou Luisou de Marillac měli odvahu a neměli strach ve jménu služby chudým vytvořit společenství žen, které mají za klášter ulice měst, za celou pronajatý pokoj, za kapli farní kostel, za závoj svatou skromnost – jak píše svatý Vincence de Paul v pravidlech pro Dcery křesťanské lásky. V 17. století se to zdálo zcela nemožné – pokoušel se o to už svatý František Saleský, ale jeho plán se nezdařil, jeho sestry Navštívení „zavřeli“ do klášterů. A svatý Vincence de Paul posílá své sestry v dobách třicetileté války na bojiště ošetřovat raněné vojáky...

Dcerám křesťanské lásky Vincenc ukládá následovat Krista žitím evangelních rad : čistoty, chudoby a poslušnosti a slibem služby chudým. V pravidlech Dcer křesťanské lásky svatý Vincenc svým „dcerám“ klade na srdce: „...činí

²⁶ Srov. SCHINDLER Eugen, CM: Vincent de Paul - otec chudobných. Bratislava: Charis s.r.o., 2000, 7-9.

²⁷ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents, op.cit., IX, 602.

²⁸ SAINT VINCENT DE PAUL: Conférences aux Filles de la Charité. Paris: Soeurs de Saint Vincent de Paul, 1952, 166.

všechno možné, aby si zachovaly dokonalou čistotu srdce i těla, protože svatá skromnost je nevyhnutně potřebná pro zachování této andělské ctnosti, která by projevy neskromnosti snadno uvadla, bdí nad touto ctností starostlivě vždy a na každém místě.

Ke slibu chudoby říká: „Ctí si chudobu našeho Pána Ježíše Krista (...) zachovávají chudobu i v nemoci (...) uvědomí si, že služebnicím chudých se nemůže dostat lepší péče než jejich pánům a je to pro ně velké štěstí, když mohou něco trpět z lásky k Bohu...“²⁹

„O poslušnosti říká dcerám křesťanské lásky, že neposlouchají osoby, ale samotného Pána Ježíše, který byl poslušný až k smrti na kříži. A protože hlavním jejich cílem je láska a služba chudým, uvědomují si, že tak slouží samotnému Pánu Ježíši.“³⁰

1.2.5 Nalezené děti

V roce 1638 svatý Vincenc započal další dílo, kterým byla péče a výchova opuštěných nalezených dětí. V této době bylo mnoho dětí takto odkládaných – důvodem byla často velká bída, také postavení svobodných matek v tehdejší společnosti. Děti zakrátko po odložení umíraly už v prvních hodinách po narození. Svatý Vincence de Paul musel bojovat s předsudky. Přesto i toto překonal. První děti umístil v domě Luisy de Marillac. Později pak v domě, který pronajali na ulici Boulangers.

²⁹ R. 12, in: Règles des Filles de la Charité Servantes des Pauvres malades: op. cit., 12.

³⁰ R. 7, in: tamtéž, 42.

Ve věci odložených dětí předložil Luise de Marillac závěry ze zasedání: „Na posledním shromáždění se dámy rozhodly poprosit vás o pokus s odloženými dětmi. Jde o to, abychom se přesvědčili, zda bude možné krmit je kravským mlékem. Pro tento cíl je potřebné obstarat dvě nebo tři krávy. Je pro mne velkým potěšením, že právě na vás se obrátila Boží prozřetelnost s touto záležitostí. Víím, že je ještě mnoho věcí, o kterých bude potřeba v této souvislosti mluvit. Promluvíme si o nich.“³¹

1.2.6 Sdružení „Rada svědomí“

Svatý Vincenc se stal po smrti francouzského krále Ludvíka XIII. rádcem Anny Rakouské, která na čas převzala vládu. Jejím prvním ministrem byl kardinál Mazanin. Protože mu královna nechtěla ponechat samostatné rozhodování v náboženských záležitostech, povolala svatého Vincence de Paul do Rady svědomí. Byl to orgán – rada – kterou tvořilo několik členů, kteří pomáhali královně při řešení veřejných otázek, týkajících se udělování různých beneficí, hlavně biskupských úřadů, na což měli francouzští králové právo na základě konkordátu. Na rozdíl od Mazanina svatý Vincence de Paul nebyl politikem, ale člověkem víry. Svatý Vincence de Paul uprosil královnu, aby nemusel žít v paláci, ale pouze docházel na zasedání rady nebo aby vyzpovídal královnu, když si to žádala. Pro svůj skromný oděv byl svatý Vincenc často terčem posměchu, konkrétně posměchu kardinála Mazanina. Vliv svatého Vincence na královnu byl velký. Vždy ho použil jen pro dobro Církve a chudých.³²

³¹ R. 5, Règles des Filles de la Charité Servantes des Pauvres malades: op. cit., 33.

³² Srov. ROMÁN: op.cit., 514-520.

1.3 Vincentská spiritualita

Středem vincentské spirituality je Trojjediný Bůh. „Nebojte se, hle zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid. Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově.“³³ Radostná zvěst je pro všechny, nikdo není vyloučený.

A Ježíš nám svého Otce zjevuje jako toho, který nás miluje. „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný. Vždyť Bůh neposlal svého Syna na svět, aby svět soudil, ale aby skrze něj byl svět spasen.“³⁴

Z díla, které pokračuje v následovnicích svatého Vincence, je možné vyčíst vincentskou spiritualitu, která už tři a půl století je stále živá, z ní čerpají inspiraci mnozí, a tak se šíří dílo křesťanské lásky projevované tělesnou a duchovní službou chudým. Tato činná láska nejpřesněji vyjadřuje mystiku služby, ale i vincentskou spiritualitu. Mystika vincentské služby spočívá v pohledu na chudého, v kterém nachází chudého Krista.

1.3.1 Co to je spiritualita – vymezení pojmu

Spiritualita – z pohledu teologického je konkrétní realizace charismatu, tedy zvláštního daru Ducha Svatého, který odpovídá aktuálním potřebám církevního společenství.³⁵ Dle katolického pojetí je tedy spiritualita spojená s působením Ducha Svatého.

³³ L 2, 10-11.

³⁴ J 3, 16-17.

³⁵ Srov. KOHUT Vojtěch: Spiritualita, in: DE FIORES Stefano, TULLO Gofi (ed.): Slovník spirituality. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 904-906.

1.3.2 Spiritualita svatého Vincence de Paul

Jeho spiritualita je výlučně kristocentrická, christologická. Čerpám opět z knihy C. V. Pospíšila – Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel: Jaký vztah má vlastně christologie k praktickému životu ve víře? První velmi zřetelná spojitost mezi christologií a spiritualitou vyplývá z úvahy nad textem, o němž jsme se již zmiňovali, jako o jednom z východisek christologie: „...nikdo nemůže říci: „Ježíš je Pán“, leč v Duchu svatém“³⁶ Co ale znamená ono v „Duchu svatém“? Velmi obecně lze říci, že se jedná o osobní přebývání Boha v srdci učedníka. Christologie v pravém slova smyslu tudíž není pouze myšlenkovou konstrukcí, ale vyžaduje opravdové zasvěcení a připodobňování se.³⁷ Zde se dá uvést Vincencovo: „Co by na mém místě konal Kristus?“

Svatý Vincenc z osobní zkušenosti, a také i ze čtení a rozjímání Písma svatého Krista nahlížel ve třech rovinách. Jako „adorátora nebeského Otce, jako služebníka jeho úmyslu lásky a jako evangelizátora chudých.“³⁸

Spiritualita svatého Vincence de Paul čerpala především z četby Písma svatého, hlavně evangelia – a to četba Písma Svatého nijak nebyla v 17. století běžnou skutečností. Svatý Vincenc objevuje v četbě Písma Krista jako vrchol naděje pro chudé Izraele. Svou inspiraci čerpal z evangelia svatého Lukáše: Poslal mě,(...) abych hlásal radostnou zvěst chudým.“³⁹ Svatý Vincence de Paul byl mužem činu jak v modlitbě, tak ve službě. Tyto dvě věci od sebe nikdy neodděloval – služba pro něho byla prodloužením Boží lásky směrem k bližnímu, v jeho životě se kontemplace a činnost

³⁶ 1 Kor 12, 3.

³⁷ Srov. POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, 3. vydání, Praha: Krystal O.P. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 28-32.

³⁸ K. 8, in: Konštitúcie a štatúty dcér kresťanskej lásky. Nitra: Spoločnosť dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, 2005, 30.

³⁹ Lk 4, 18.

prolínají a doplňují. Svatý Vincenc překvapuje svou novou hierarchií hodnot. Službu chudým nepovažuje za jediný a výlučný požadavek lásky – ale jako zcela prvořadý. „Jsou určité situace v životě, kdy je potřeba porušit denní řád. Přejde například někdo právě v čase rozjímání a chce, aby sestra šla k nemocnému, který nutně potřebuje pomoci. Co učiní? Správně učiní, když opustí modlitbu a půjde. Vlastně v ní bude stále pokračovat, protože tak si to přeje Bůh. Vždyť láska převyšuje každé pravidlo. Je potřebné, aby se jí vše podřídilo. „Ano, láska je velká dáma a vy máte konat tak, jak ona žádá. V tomto případě to totiž znamená opustit Boha pro Boha.“⁴⁰

Spiritualita svatého Vincence de Paul je spiritualitou milosrdné lásky, která se nejlépe projevuje ve skutečné lásce k bližnímu. Svatý Vincence de Paul vedl stále velký boj o povznesení lidské důstojnosti chudého. V době, kdy lidský život, člověk, měl menší hodnotu než obyčejné zboží a podle toho se s ním i zacházelo, pro svatého Vincence de Paul zůstával i ten nejubožejší člověk neopakovatelným obrazem Boha. Znakem jeho spirituality byla dobrota, laskavost, soucit. Říkal: „Kéž je (chudé) získáváte svou laskavostí a soucitem“⁴¹ K soucitu s chudými poznamenal: „Nemít soucit s chudými, netrpět spolu s nimi, nebýt znepokojen jejich neštěstím a bolestí je horší než být jako zvěř.“⁴²

Jenže u soucitu se nikdy nezastavuje – láska projevená pouze soucitem je pro svatého Vincence de Paul pouhým přeludem. Takovou lásku nepovažuje za projev Boží lásky k lidem. Láska podle svatého Vincence musí mít vždy konkrétní podobu, a tou je služba.

⁴⁰ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents, op.cit., X, 595.

⁴¹ Tamtéž, X, 125.

⁴² Tamtéž, X, 126.

1.3.3 Spiritualita svaté Luisy de Marillac

Svatá Luisa de Marillac byla blízkou spolupracovnicí svatého Vincence de Paul. V jeho velké vizi o potřebách chudých vycítil její úlohu – měla organizační schopnosti, pozornost pro detaily, i přes její křehkost, úzkostnou povahu – svatý Vincenc v ní poznal silnou a odvážnou ženu, která dokázala jeho vize přetvářet v realitu.

Spiritualita svaté Luisy de Marillac byla založena na kontemplaci lidství Ježíše Krista, chtěla, aby Dcery křesťanské lásky byly odrazem tváře Krista, jeho nekonečné dobroty a bezhraniční lásky. Svata Luisa de Marillac měla dobré teologické vzdělání, říká: „Vtělení Božího Syna bylo od věčnosti v Božím pláň pro vykoupení lidského pokolení“(DS,s.818). Trpící lidstvo vidí svatá Luisa de Marillac jako prodloužení trpícího člověčenství Krista. Ve službě lásky každého vincentského pracovníka vidí pokračování Kristova vykupitelského díla. Toto pak dovoluje každému chudému, utlačovanému,poníženému, aby ožil, vstal z mrtvých, znovu se stal člověkem osvobozeným od zla, jeho hříchu – tedy svobodným člověkem. Toto smýšlení – úvahy svaté Luisy de Marillac je podobná úvaze svatého Pavla: „Nyní se raduji v utrpeních pro vás a na vlastním těle doplňuji to, co chybí Kristovu utrpení pro jeho tělo, kterým je Církev.“⁴³ Utrpení Božího syna je tak hlubokým úkonem lásky, že svatá Luisa de Marillac ho vloží do znaku Společnosti dcer křesťanské lásky se slovy: „Láska ukřižovaného Ježíše nás pobádá“. Je to láska Kristova, která nás nutí: „caritas Christi urget nos“⁴⁴

⁴³ Kol 1, 24.

⁴⁴ 2 Kor ,5, 14.

1.3.4 Vincentská spiritualita jako spiritualita služby

Spiritualita služby se neomezuje jen na službu jako činnost. Služba zahrnuje všechny oblasti lidského života a všechny jeho dimenze. Z hlediska současné christologie(C.V.Pospíšil) je těsné spojení mezi autentickou christologií a spiritualitou. Klíčem k pochopení vztahu mezi christologií a spiritualitou je víra v Ježíše Krista, ze které vychází jediný vztah a ten má dvě integrální charakteristické složky - kult klanění a následování.

Tak, jako nelze hovořit o kultu klanění tam, kde by se nejednalo o někoho , kdo je skutečně Bohem, stejně, jako by nemělo smysl hovořit o následování někoho, kdo není skutečným člověkem.⁴⁵

„Stejně, jako není radno oddělovat a nerozlišovat obě přirozenosti vtěleného Božího Syna, tak by v pravém křesťanském životě nemělo docházet k oddělování anebo nerozlišování následování od kultu klanění, praktického života od liturgie. Existuje tedy jednoduchá rovnice, která velmi názorně vyjadřuje praktický význam chalcedonské definice.⁴⁶

Ježíš Kristus je pravý Bůh i pravý člověk. Kristovu Božství odpovídá klanění a Kristovu lidství odpovídá následování. Je to spojení christologie se spiritualitou – ortodoxie s praxí. Jestliže tedy existuje nepopiratelný vztah mezi chalcedonskou věroučnou formulací a křesťanskou praxí, pak musí platit: Jaká je tvoje christologie, taková je tvoje spiritualita.⁴⁷

Z tohoto vychází i spiritualita svatého Vincence de Paul. Svatý Vincenc se vyjadřuje i k přístupu vůči chudým: „... hlavní starostí kromě lásky k Pánu Bohu a snahy zalíbit se jeho božské velebnosti má být služba chudým, kterou

⁴⁵ Srov. POSPÍŠIL: op. cit., I 28.

⁴⁶ Srov. tamtéž, I, 28.

⁴⁷ Srov. tamtéž, I, 30.

mají konat velmi laskavě, srdečně, mají se dělit s jejich bolestí, vyslechnout jejich nářky, jak to dělá dobrá matka, vždyť oni vidí ve vás své duchovní matky, své pěstounky, osoby od samotného Pána Boha poslané k jejich službě. Jste tedy určené představit jeho dobrotu těmto ubohým nemocným. Tato Boží dobrota se projevuje vůči sužovaným jemností a laskavostí ...⁴⁸

Za bolestí poznamenanou a mnohdy „znetvořenou“ tváří chudého poznával Vincenc tvář Boží. Vedl boj o povznesení lidské důstojnosti. V době, kdy se s chudým člověkem zacházelo jako se zbožím, jako s něčím bez hodnoty a důstojnosti, tak pro Vincence vždy zůstává obrazem Boha a jedinečným uměleckým dílem. Vincenc se uměl sklonit k lidské bídě a zmírňovat ji. Nesouhlasil s těmi, kteří místo milosrdné Boží tváře hlásali přísnost Boha. Boží milosrdenství bylo pro něho nadějí pro hříšníky.

Vincenc děkuje Bohu za dar služby chudým: „Ó, Spasiteli, jaké štěstí, že žiji ve stavu lásky k bližnímu, ve stavu, ve kterém se k Tobě přibližuji v modlitbě a stále Ti obětuji vše, co konám! Dej mi milost poznat radost, že mohu milovat tento blažený stav a přispět k tomu, aby se tato láska projevovala ve Společnosti.“⁴⁹

⁴⁸ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondance, entretiens, documents, IX, 686.

⁴⁹ Tamtéž, XII, 276.

2 JEŽÍŠ CHUDÝ A POKORNÝ JAKO ZÁKLADNÍ VÝCHODISKO SPIRITUALITY VINCENCE DE PAUL

V této kapitole se nejprve zahledíme do současné christologické reflexe a budeme v nich hledat to, co by nám mohlo pomoci v christologicko-spirituální četbě díla Vincence de Paul. Zaměříme se tedy na tajemství Kristovy pokory a služby⁵⁰, na tajemství jeho lásky, které pramení z jeho srdce.⁵¹, na jeho solidaritu s trpícím člověkem, která se projevuje v jeho vykupitelském díle⁵². Předtím ale musíme připomenout základní předpoklady této spirituálně vnímané christologie, totiž jednak poměr mezi ontologickou christologií a existenciální christologií, tedy v určitém slova smyslu spiritualitou, jednak základní pravidlo, které představuje převodník mezi ontologickou christologií a christologií funkcionální. Ve druhé části této kapitoly se pak pokusíme číst velmi prostý, ale zároveň nesmírně hluboký myšlenkový odkaz našeho světce ve světle toho, co jsme zjistili v první části této kapitoly.

2. 1 Podněty z oblasti současné christologie

Jak jsme předeslali v úvodu do této kapitoly, budeme se nyní zabývat tím, co nám poskytuje současná christologie jako pomoc v našem snažení o nový pohled na myšlenkový odkaz Vincence de Paul. Budeme přitom vycházet přednostně z knihy C. V. Pospíšila, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, 3. vydání.

⁵⁰ Srov. POSPÍŠIL: op. cit., IV.19,258-263.

⁵¹ Srov. tamtéž, IV.20, 263-264.

⁵² Srov. tamtéž, V.13.4, 358-362.

2.1.1 Christologie a spiritualita

Christologie, je-li pojímána podle toho, co nacházíme v Novém zákoně, se prostě od spirituality oddělovat nedá. Jestliže platí, že jedině v Duchu svatém může někdo vyznat: Ježíš je Pán⁵³, pak přebývání a působení Ducha svatého v srdci člověka znamená, že se daný jedinec už vnitřně začal spodobovat s Kristem. Poznání jeho božství tedy není jen přitakání k nějaké vnější pravdě, ale nevyhnutelně také výrazem toho, že se člověk s Pánem začal spodobovat. Hlubší poznání Krista je tudíž bez spirituality nemožné. Così obdobného pak můžeme vyvodit z verše 1 Jan 3, 2-3, kde se hovoří o našem poznání Boha – Krista, které je tak kvalitní, nakolik jsme se s Bohem – Kristem spodobili.⁵⁴

Další velmi důležitým prvkem propojování christologie a spirituality je schéma, podle něhož je naše křesťanská identita neoddělitelně spjata s naším osobním vztahem k Božímu Synovi. Tento vztah ale má dvě základní roviny, totiž kult a následování. Jestliže kult odpovídá Ježíšovu božství, pak následování zase jeho pravému lidství. Rýsuje se zde tedy jasný poměr mezi ontologickou christologií, která hovoří o jedné osobě ve dvou přirozenostech, a spiritualitou klanění a následování.⁵⁵

Současná doba nechce vnímat toto propojení mezi identitou, bytím na jedné straně a dílem na straně druhé. Pokud chceme Krista skutečně následovat, nemůžeme se pouze „udřít“ ve službě chudým a zcela vypustit kult klanění našemu Pánu. To by byl holý nesmysl a zapření jeho boholidské identity.

⁵³ Srov. 1 Kor 12, 3.

⁵⁴ Srov. POSPÍŠIL: op. cit., 27.

⁵⁵ Srov. tamtéž, 28.

To, co jsme řekli o současné mentalitě, se projevuje také v tom, že se odtrhuje Mistrovo hlásání, tedy jeho nauka, od jeho osoby. Jako by ona osoba nebyla vůbec důležitá. Například M. Gandhí tvrdí:

„Vůbec by pro mě nebylo důležité, kdyby někdo dokázal, že Ježíš ve skutečnosti nikdy nežil a že všechno, co čteme v evangeliích, není nic jiného než vlastní představy jejich autorů, protože horská řeč by i tak zůstala v mých očích pravdou.“⁵⁶

To ale jasně odráží skutečnost, že Gandhí sice obdivuje Kristovu nauku, ale vůbec nemíní věřit v jeho božství. Naším Spasitelem ale není nauka odtržená od Kristovy osoby, nýbrž Kristus sám jako vtělený Boží Syn. Opravdu nestačí jen hlásat určitou nauku a nebýt to, co je hlásáno. Zkrátka a dobře, ontologická christologie na jedné straně a ona existenciální, prožitková a ona funkcionální, tedy to, co je Kristus pro mne, se nesmějí oddělovat. Jinak hrozí, že onen význam pro mne by byl pouze mým zbožným, subjektivním přáním, bez zakotvení ve skutečnosti. Navíc by hrozilo, že stačí hlásat určitou nauku, že stačí prostě se nechat ukřižovat, a tak se člověk stane Spasitelem světa. Ježíš je ale Spasitelem především proto, že je Boží Syn. Jeho nauka a jeho jednání představují vyzařování jeho osobní identity, vyzařování toho, čím se máme díky němu stávat. Nezapomínejme také na to, že redukce křesťanství na morálku je v zásadě předposlední krok na cestě vedoucí k ateismu, a to ve jménu na počátku implicitního a na konci výslovného sebezbožštění lidského subjektu. V dané souvislosti je velmi výmluvné to, co o dané záležitosti říká T. Špidlík, když prezentuje spor mezi Dostojevským a Tolstojem, jak se odráží v románu *Idiot*:

„Dostojevského román *Idiot* můžeme vnímat jako reakci na tento falešný idealismus. Setkáváme se zde s knížetem, který se

⁵⁶ GANDHÍ M: *Buddismo, Cristianesimo, Islamismo*, Tascabili Newton Compton: Roma: 1993, 53.

objevuje v bohaté petrohradské společnosti jako viditelné vtělení evangelia: nikoho neposuzuje, není chtivý peněz, nikdy se neuráží ... Nikdy se ale nemodlí a také nehovoří o Kristu. Zpočátku na něj lidé pohlížejí s obdivem. Na konci ale vzbuzuje nespokojenost, způsobuje zmatky a romanopisec jej nechává skončit v blázinci. Dostojevského myšlení je jasné: praktikovat evangelijní pokoru a nemít při tom v sobě Krista je naprosté šílenství. Z uvedeného důvodu nemůže být zajedno s Tolstojem, který hledá Kristovo blahoslavenství mimo Krista. Je totiž dobře známo, že pro Tolstoj byla osoba Spasitele čímsi mytologickým, a proto oceňoval v evangeliu se nacházející obecně platné ideje.⁵⁷

Co dodat, svědectví spirituality Vincence de Paul je mimo jiné také vášnivým protestem proti tomu, že dnešní svět chce mít plody evangelia bez Krista. Dostojevskij to vystihuje možná brutálně, ale zároveň pravdivě. Jít touto cestou, odtrhovat funkcionální christologii od oné ontologické, je prostě a dobře šílenství. Je to ale také velké pokušení, zejména v době, která se soudnému člověku v mnoha ohledech nemůže nejevit jako mnohostranné kolektivní šílenství.

2.1.2. Vykoupit člověka se nedá oddělit od „stát se člověkem“

Nesmírně důležitým prvkem christologické reflexe je hluboká vazba mezi tím, co Ježíš dělá, a kým je. Jeden významný současný spirituální autor neváhá tvrdit:

Ježíš prohlašuje: „Blahoslavení tiší“ a na jiném místě téhož evangelia zvolá: „učte se ode mě, neboť jsem tichý a pokorný srdcem“ (Mt 11,

⁵⁷ ŠPIDLÍK TOMÁŠ: Věřím v život věčný. Eschatologie, Olomouc: Refugium, 2007, 218.

29). Z toho vyvozujeme, že blahoslavenství nejsou nějaký pěkný etický program, který by Mistr načrtnul pro své učedníky tak říkajíc od psacího stolu, nýbrž Ježíšův nefalšovaný autoportrét! On je ten pravý chudý, tichý, člověk čistého srdce, pronásledovaný pro spravedlnost. Augustin praví: „Našli jsme pravého chudého! To je ten, kdo bude shledán údem tohoto Chudého.“⁵⁸

Tedy, nelze odtrhovat Ježíšovo dílo a jeho identitu. Víme také, že význam jeho díla a utrpení úzce souvisí s jeho osobou. Kdyby například někdo z lásky umřel na kříži, určitě by pro to ještě nebyl Spasitelem světa. Ježíš je pravda sama, protože on je to, co dělá, a dělá to, co je. Právě proto je také označen titulem „Slovo“.⁵⁹

V patristické christologii se setkáváme se dvěma paradigmatickými výrazy tohoto propojení, ba sjednocení mezi identitou a dílem. Jedná se na prvním místě o svatého Ireneje z Lyonu, který je znám svou formulí směny. Ač to metodologie nevidí ráda, v tomto případě přece jenom uvedeme dvě citace za sebou, protože tak budeme lépe dokumentovat Irenejovo myšlení v dané záležitosti:

„Ve své nesmírné lásce se stal tím, čím jsme my, aby z nás učinil to, co je on sám.“⁶⁰

„A tak se Boží Logos stal člověkem a Synem člověka, aby se člověk mohl stát Synem Božím ... tím, že přijme Slovo. Vždyť

⁵⁸ CANTALAMESSA Raniero: *Le beatitudini evangeliche*. Milano: Edizioni Pauline, 2007, .44 (SV. AUGUSTIN, Sermo 14, 9; PL, 38, 115n.).

⁵⁹ Srov. J 1, 14.

⁶⁰ IRENEJ, *Adversus haereses*, 5, prol.; podle C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta*, 122.

jak bychom mohli mít účast na věčnosti a nesmrtelnosti, kdyby se napřed Věčný a Nesmrtelný nestal tím, čím jsme my.“⁶¹

Druhým, nesmírně cenným příkladem je sv. Řehoř Naziánský, který na Apollinariův blud reagoval svým zlatým pravidlem, podle něhož platí, že co není z člověka Slovem přijato do hypostatické unie, nemůže dojít spásy:

„Jestliže někdo vkládá svou naději do člověka zbaveného intelligence, je sám skutečně bez intelligence, a prostě si nezaslouží, aby jako celý člověk došel spásy. Vždyť to, co není přijato, není spaseno; na druhou stranu to, co bylo spojeno s Bohem, bude spaseno.“⁶²

Tento princip nejenže důsledně uvádí na jediného společného jmenovatele ontologickou christologii na jedné straně a christologii funkcionální na straně druhé, ale zároveň představuje ideální princip naší spirituality. Spodobení s Kristem nemůže být pouze vnější, nestačí jen konat, co konal Kristus, musíme se snažit o to, abychom i my, nakolik je to možné, se stávali tím, co konáme, a abychom konali to, co jsme v Kristu. Musíme se nejen modlit, ale modlitbou se stávat, jak se to kdesi tvrdí o svatém Františkovi z Assisi; musíme nejen sloužit chudým, ale také se stávat jimi spolu s Kristem. Princip vtělení nás učí, že Boží Syn se nejprve důsledně stal jedním z nás, aby nás pak na tomto základě vykoupil. I my se tedy musíme stávat v solidaritě chudými spolu s těmi chudými, jimž chceme sloužit. Tím se eliminuje jakákoli naše nadřazenost a služba spolu s darem nemůže žádného chudého ponižovat a nás ohrožovat pýchou. Proto také služba chudým ve spiritualitě nejen Vincence de Paul je nevyhnutelně spjata se slibem chudoby pro řeholníky. Pro neřeholníka ale nevyhnutelně platí, že ve svém úsilí o následování Krista musí brát velmi vážně evangelijní radu chudoby, která se

⁶¹ IRENEJ, *Adversus haereses*, 5, prol.; podle C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta*, 122.

⁶² SV. ŘEHOŘ NAZIÁNKÝ, *Epistula 101 (Ad Cledonium)*; in M. SIMONETTI (ed.), *Il Cristo II*, Vicenza 1986, s. 329; podle C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta*, 135.

přece nerealizuje jenom v klášteře, protože až Kristův učedník je povolán k tomu, aby se spodoboval s chudým Kristem. Nejde tu o to, aby člověk nic neměl, ale o chudobu v duchu, o ochotu nasadit se.

Dalším motivem pro to, abychom se vnímali jako jedni z chudých, je naše duchovní nedostatečnost a chudoba před Pánem. Kdo se může chlubit svou dokonalostí, která by nebyla velkým darem milosti? Všechno dobro, které vykonáme, máme považovat za dar milosti, naše jsou chyby a hříchy. Před Pánem jsme tedy chudí všichni.

Aby se misionář nebo dcera křesťanské lásky přiblížili chudému, sami přijmou pohrdání. „Ó, Spasiteli, daruj nám tuto svatou ctnost, která ti náleží, kterou jsi ty přinesl do světa a kterou tak něžně s takovou náklonností miluješ. (...) Vy víte, že máte stále usilovat o tuto ctnost a zdokonalovat se v ní: a především se musíte bránit tomu, aby vás ovládala pýcha, ctižádost, marnivost, které jsou vašimi největšími protivníky. Ano, opakuji to znovu, každý z nás musí být ve svém nitru nesmírně spokojen, že nás mají za lidi omezené, málo ctnostné, že s námi zacházejí jako s nevzdělanci, že nás tupí, pohrdají námi, vytýkají nám nedostatky a na veřejnosti o nás mluví pro naši ubohost a nedostatky.“⁶³

2.1.3 Ježíšova pokora a služba

V současných christologiích se poměrně hodně hovoří o Kristově poslušnosti, o jeho solidaritě a tak dále. Není ale tak obvyklé, aby se podrobněji rozebírala jeho pokora. Možná proto, že v našem křesťanském světě existuje celá řada karikatur této tajemné evangelijní ctnosti. Christologie 12. a 13. století přitom

⁶³ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., XI, 57.

silně podtrhovala, že Ježíš je modelem pravé pokory, dokonce vtělená Boží pokora. Chceme-li ale dobře pochopit Kristovu pokoru, musíme se nejprve zaměřit na jeho službu. V této věci nám může skvěle pomoci svatý Bonaventura a jeho vnímání Kristova poslání na základě kruhového schématu:

„Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět. Teď svět opouštím a vracím se k Otci⁶⁴ (Jan 16, 28). Kristus těmito slovy názorně popisuje svůj návrat k Otci jako kruhový pohyb. Vychází z Otce při věčném plození, vstupuje do světa díky tomu, že na sebe bere tělo, opouští tento svět v utrpení kříže a vzkříšený při nanebevstoupení vrací zpět.“

⁶⁵

Toto kruhové schéma skvěle propojuje zaměření k Otci, k vyvrcholení dějin v eschatologii, a zároveň službu člověku, nasazení ve věci spásy. Vidíme zde to, co definují odborníci jako „*contemplativus in actione*“, tedy na první pohled paradoxní prolnutí činnosti a kontempace. Přesně to také, jak uvidíme níže, chtěl od svých sester a bratří lazaristů svatý Vincence de Paul. Lidsky se to zdá být nemožné, co je ale nemožné pro lidi, není nemožné pro Boha.

Tímto způsobem také můžeme vnímat poněkud lépe než doposud záhadný výrok v Jan 1, 18, kde se hovoří o tom, že Syn je neustále zaměřen k Otci. Pokud se tento výrok čte na základě schématu o dvou protikladných paralelních liniích, kde ta vzestupná vedoucí od světa k Bohu znamená kontemplaci, zatímco ta sestupná od Boha ke světu zase službu, pak se daný verš zdá být nesmyslný. Podle toho také vypadají české překlady daného místa, v nichž se zmíněné neporozumění zpravidla dosti křiklavě odráží.

⁶⁴ J 16, 28.

⁶⁵ BONAVENTURA, V. Dom. Post Pascha. Sermo V, Opera Omnia IX, s. 313n-314a ; podle C. V. POSPÍŠIL, Ježíš z Nazareta,, 259.

Jakmile však aplikujeme kruhové schéma, které jsme našli u svatého Bonaventury, pak se celá věc bez problémů projasňuje. Nasazení pro druhé a za lepší svět se velmi zřetelně prolíná s nasazením v oblasti reálné kontempace, jak to po nás chce také II. vatikánský koncil, který však neposkytuje hlubší vysvětlení, jak se daná záležitost má realizovat.

„Křesťané jako poutníci do nebeského města musí hledat a mít na mysli to, co je shůry (Kol 3, 1-2); tím se však nezmenšuje, nýbrž spíše vzrůstá význam jejich úkolu: usilovat spolu se všemi lidmi o vybudování lidštějšího světa.“⁶⁶

Zdá se, že jak Bonaventura, tak II. vatikánský koncil nám pomáhají velmi dobře porozumět tomu, co po nás požaduje sv. Vincence de Paul, když si přeje, abychom kontemplovali Krista v chudých, kterým sloužíme, a abychom mu také v oněch chudých sloužili.

Jak je to ale s Kristovou pokorou? Někdy se pokora vykládá jako „nevábné“ hrbení hřbetu. To ale rozhodně není případ Muže z Nazareta, který se heroicky vzepřel všemu falešnému, nepravdivému, všemu, co se za „Boha“ vydává, ale Bohem není a k Bohu nevede. Kristova pokora má v sobě prvky „disidentství“ a heroické nekonformnosti.

Pokora má celou řadu aspektů. V první řadě je to pravdivé sebezpřijetí. Pokora je tedy v zásadě hluboká a neúprosná pravdivost. Není snad Ježíš definován jako „Pravda“?⁶⁷ Pokora je také nevyhnutelným základem společenství. Tam, kde není pokora, nemůže být o společenství ani řeči. Každý, kdo chce

⁶⁶ DRUHÝ Vatikánský koncil: Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (ze dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, čl. 57.

⁶⁷ Srov. J 14, 6.

budovat společenství, musí umět opustit sám sebe, vyjít ze sebe, přijmout druhého, nepovažovat se za střed světa. Není snad Kristus úhelným kamenem společenství církve? Není to snad právě jeho pokora, která je jakoby maltou, která propojuje jednotlivé kameny duchovní stavby.⁶⁸ Pravdivost pokory také vede k tomu, že všechno dobro se připisuje jeho pravému původu, jímž je jediný Trojjediný Bůh.⁶⁹ Pravým opakem je stavět sebe samého do středu a vydávat se za původce dobra, což činí ďábel, lhář od počátku.

Je tedy zřetelné, v jakém slova smyslu představuje pokora základ našeho spodobování s Kristem a také zásadní předpoklad naší službě chudým, našemu spodobování s Kristem. Pravá pokora je také zdrojem moudrosti, neboť moudrý je ten, kdo vše zaměřuje k pravému cíli, jímž je Otec a kdo dokáže propojovat poznání, tedy pravdu, s nevýslovnou láskou.

Svatý Vincenc z vlastní zkušenosti věděl, jak pýcha brání člověku na jeho cestě k Bohu. A nadřazenost a povyšování se nad jinými je pak pouze důsledkem této pýchy. „Ježíš ve svém utrpení neměl téměř podobu člověka a pohané ho měli za blázna, pro Židy byl pohoršením. Proto vždy sebe považujte za hlasatele radostné zvěsti chudým. Bože můj! Jak krásní jsou chudí, když je vidíme v Bohu a hodnotíme jako Ježíš Kristus! Pokud v nich

⁶⁸ Srov. 1 P 2; Flp 2, 6-11.

⁶⁹ „Kdo je pokorný? Jistě ten, kdo všechna dobra, která má, připisuje svému prvnímu původu. Naproti tomu pyšný připisuje všechno sobě samému. Pokorný pokračuje s vlastním původem, zatímco pyšný se s ním rozchází, jako kdyby říkal: To jsem od tebe nedostal. A proto se Lucifer se stal temným, když odstoupil od svého prvního původu. Naproti tomu Kristus se navracel do svého prvního původu prostřednictvím pokory, a tak byl jasný.“ BONAVENTURA, *Collationes de septem donis Spiritus Sancti*, coll. I, 10; V, 459ab – podle podle C. V. POSPÍŠIL, *Ježíš z Nazareta*, 263.

však vidíme jen tělo a ducha tohoto světa, zdá se nám, že jsou hodni pohrdání.“⁷⁰

Dcerám křesťanské lásky doporučoval pokoru jako poznávací znamení služebnic chudých: „Musím vám říci, drahé sestry, že se mi dostává veliké útěchy vždy, když vidím mezi vámi ty, které mají tohoto ducha pokory. Bůh buď za to veleben!“⁷¹ A dále pokračuje: „Ukažte mi mezi vámi sestru, která se cvičí v pokoře, (...) a mohu vám říci, že je to pravá dcera křesťanské lásky. Ukažte mi však takovou, u které není známky pokory, která touží, aby ji ctili více než ostatní. Ach, Spasiteli můj, taková má v sobě kořen pýchy nejhoršího druhu, podobný pýše zlého ducha, který se povyšuje nad druhé (...). Pravou dcerou křesťanské lásky je ta, která má roucho pokory a lásky (...) Dcery mé, když mezi sebou vidíte takovou sestru, řekněte: Hle, pravá dcera křesťanské lásky. Nevidíme ji nikdy konat pro to, aby usilovala o uznání od jiných.“⁷²

Vincenc byl člověkem s otevřeným srdcem. Jeho pohled nemířil jen na duchovní dobro lidí.

2.1.4 Ježíšovo srdce jako zdroj lásky

Na počátku tohoto bodu je zřejmě vhodné připomenout slavná slova svatého Pavla:

„Kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, ale lásku bych neměl, jsem jenom dunící kov a zvučící zvon. Kdybych měl dar proroctví,

⁷⁰ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., XI, 32.

⁷¹ Tamtéž, op. cit., XI, 55.

⁷² SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., XI, 814-815.

rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všecko poznání, ano kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal všecko, co mám, ano kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje⁷³

Služba bez lásky by byla projevem sebestřednosti a pýchy, tedy pravým opakem toho, čím má být podle záměru svatého Vincence de Paul, pravým opakem evangelia. Jak často dnes hvězdy show-byznysu předvádějí svou „dobrotivost“ na obrazovkách a v žurnálech, jak často se movité firmy prezentují jako „dobrodinci“, to všechno je ale pouze reklama a sebezviditelnění. Nejenom pravice ví, co dělá levice, chce se, aby to viděl celý svět a v úžasu tleskal. Taková „charita“ je vskutku bezduchá a ti, kdo ji provozují, již mají svou odměnu. Kristus sám takovéto počínání hodnotí ne právě lichotivě⁷⁴. Lásce tedy jednoznačně sluší pokora, pravda, tichost a skrytost, která je podmínkou její odměny od Boha.

Tajemným zdrojem lásky je zcela evidentně lidské srdce vtěleného Božího Syna. Musíme se ale varovat sentimentálního pojmání srdce, které je ve skutečnosti tím, co se označuje jako mysl, která si pamatuje, chápe a miluje; která je sídlem pravé moudrosti.⁷⁵ V češtině se často setkáváme s výrazem „božské srdce Páně,“ což ale vůbec neodpovídá latinskému výrazu „*Sacratissimum Cor Iesu*,“ tedy nejsvětější srdce Ježíšovo. Ve skutečnosti se jedná o autenticky lidské srdce Ježíšovo, které nás miluje božskou láskou.⁷⁶

Právě toto lidské srdce Ježíšovo nám vypovídá o lidské osobnosti vtěleného Božího Syna, o tom, že člověk unese Boha, že člověk je schopen s pomocí

⁷³ 1 Kor 13, 1-3.

⁷⁴ Srov. Mt 6.

⁷⁵ Srov. POSPÍŠIL: op. cit., 265.

⁷⁶ Srov. tamtéž., 272.

Boží milosti milovat tou láskou, jako miluje Nekončený a Nesmrtelný Bůh. To je také pravý zdroj veškerého dobra. Spodobení s Ježíšovým srdcem je nevyhnutelnou podmínkou smysluplné služby v jeho jménu.

Jestliže svatý Vincence de Paul po nás chce, abychom napodobovali Kristovu lásku k bližním, pak to musíme hodnotit jako evidentní „antiapollinarismus“, tedy odmítnutí toho, že Ježíš by neměl lidské vědomí, lidskou osobnost, lidskou duši. Jak jinak bychom ho pak mohli v dané věci napodobovat coby lidé.

2.1.5 Kristova služba odpuštění a usmíření⁷⁷

Když přichází vzkříšený Kristus mezi apoštoly, zdraví je slovy: „Pokoj vám“⁷⁸ Základní Ježíšovou službou je přece to, že smiřuje člověka s Bohem a lidi mezi sebou navzájem⁷⁹. Rozhodně tu ale nejde o usmiřování nějakého „rozhněvaného“ Boha. Takováto prezentace tajemství spásy je zcela nesmyslná, protože nerespektuje základní údaje Nového zákona⁸⁰

Jak je to s usmířením? Musíme ho dobře odlišovat od odpuštění, které je dílem poškozené strany. Odpuštění je důležité především pro poškozeného, neboť se v něm projevuje jeho svoboda od zla, které na něj útočí. Transcendentní a svrchovaně svobodný Bůh je nevyhnutelně také odpuštění samo. Obnova společenství ale vyžaduje spolupráci poškoditele, který si uvědomí svou neomalenost a začne vnímat bolest poškozeného jako svou vlastní.

⁷⁷ Zpracováno podle: C. V., Pospíšil, Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, op. cit., 358-362.

⁷⁸ Srov. J 20, 21.

⁷⁹ Srov. 2 Kor 5, 18.

⁸⁰ Srov. např. J 3, 16; 1 J 4, 8; J 14, 9.

Je zřejmé, že bolest je pro poškozeného tím větší, čím více se v lásce poškoditeli otevřel. Stojíme před velkým tajemstvím bolesti Boha, který se člověku vydal všanc dobrovolně v tajemství smlouvy. Pokud by měl člověk tuto nevýslovnou bolest milujícího Boha zakusit, zřejmě by zahynul. Kristus jako usmiřitel tedy představuje jak poškozeného, Boha, který odpouští a jasně dává najevo, že se nenechá přemoci zlem ze strany člověka, že zůstane věrný sám sobě jako nekonečná dobrota a láska. Problém není na straně Boha, ale na straně člověka. Ve svátosti smíření také není otázkou, zda Bůh odpustí, ale to, zda je člověk schopen spolupracovat na usmíření – obnova společenství. Jediné, co je otazníkem, je zde dispozice kajícího.

Kristus ale není pouze představitelem Boha před lidmi, ale také lidí před Bohem. V něm, vtěleném Slovu, skutečném člověku a novém Adamovi, se bolest poškozeného stává doopravdy bolestí poškoditele. V jeho ranách, snášených s poslušností a láskou, je naše usmíření. My litujeme, nakolik jsme schopní, Kristus doplňuje to, co zbývá.

Služba v duchu svatého Vincence de Paul určitě není zaměřena pouze a výhradně na tělesné a časné potřeby člověka. To vše, stejně jako Ježíšovy zázraky uzdravení, má význam znamení Boží dobrotivosti a je výzvou pro člověka, aby se nechal smířit s neskonale dobrotivým a horoucně milujícím Otcem.

2.2 Tělesná i duchovní služba podle vincentké spirituality

Dcery křesťanské lásky mají účast na životě chudých, aby chudí měli účast na Božím životě. Při jedné konferenci Vincenc řekl: „Abyste byly pravými dcerami křesťanské lásky, máte konat, co konal Boží Syn na zemi. A co

hlavně konal? Pracoval pro bližní, navštěvoval a uzdravoval nemocné, poučoval nevědomé o tom, co je potřebné ke spáse. Dcery mé, jak jste šťastné, že jste byly povolány do stavu, který je tak milý Bohu ...“⁸¹

2.2.1 Pokora ve službě

Svatý Vincence de Paul, když hovoří o pokoře, říká, že je to „pečeť“ a „heslo“: „Když se nás ptají na stav, prosme ho, aby nám povolil říci“ Je jím pokora“. Pokud se nás ptají „Kdo to tam kráčí?“ – „Pokora!“ Kéž je to naše heslo.“⁸² Pokoru vidí svatý Vincence de Paul jako ctnost, která přibližuje k chudým, která činí člověka pomáhajícího chudému srozumitelným. Ve vincentské spiritualitě má pokora první místo – ona napomáhá tomu, že odstraňuje u chudých pocit, že jim prokazujeme pomoc z milosti, jako někdo, kdo je „nad nimi“.

C.V.Pospíšil ve své knize „Teologie služby“ to vyjadřuje : „Služba má tedy základ v setkání, v důvěře potřebného a ve svědomí sloužícího.“

Podobnost tohoto vztahu se základní strukturou zjevení se ovšem nevyčerpává pouze v kategorii setkání a důvěry.Výše citovaný text hovoří o tom, že sloužící vychází vstříc potřebnému. Můžeme říci, že jaksi sestupuje k obtížím, s nimiž se potýká jeho bližní.Není snad celé Boží zjevení a celé Boží dílo záchrany a spásy člověka takovým terapeutickým skloněním se, sestoupením ... Západní církevní otcové vyjadřují toto boží sklonění se k člověku výrazem *condescendentia*...“⁸³

⁸¹ SAINT VINCENT DE PAUL: Conférences aux Filles de la Charité. op. cit., 10-11.

⁸² SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., XII, 206, 203.

⁸³ POSPÍŠIL Ctirad Václav: Teologie služby, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. 15.

Toto Boží sklonění se k člověku má v zásadě trojí povahu:

1. Bůh sestupuje ,aby pomáhal a osvobozoval.
2. Bůh se sklání k člověku a přizpůsobuje se jeho kulturním a myšlenkovým schopnostem, když se mu zjevuje v lidském slově, které je člověku srozumitelné ...
3. Na jedné straně vrcholným a na druhé straně vzorovým skloněním se Boha k člověku je vtělení Syna⁸⁴

2.2.2 Prostota ve službě

Pro tuto vincentskou ctnost svatý Vincence de Paul čerpal přesvědčení z Písma Svatého. „Hle, já vás posílám jako ovce mezi vlky, buďte tedy obezřetní jako hadi a bezelstní jako holubice.“⁸⁵ „Pán Ježíš Kristus od nás žádá prostotu holubice, která spočívá v prosté řeči o věcech tak, jak o nich myslíme, bez zbytečných okolků, beze lsti, hledíce jen na Boha, proto ať se každý usiluje jednat v tomto duchu prostoty. Připomeňme si, že Bohu se líbí zjevovat svá tajemství prostým a ukrývat je před chytrými a moudrými tohoto světa.“⁸⁶

2.2.3 Láska ve službě

„Bůh, který je čirým úkonem bytí, poznání, lásky, sebe darování, se nám dává přednostně v naplňování našich úkonů ze sebe vycházející lásky k bližnímu. To znamená, že Bůh se nám nedává jako určitá odměna za úkony lásky, ale přímo v těchto úkonech... Při naplňování úkonů lásky se s Bohem velmi úzce

⁸⁴ POSPÍŠIL : Teologie služby, op. cit., 15.

⁸⁵ Mt 10, 16.

⁸⁶ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., XII.,167-168.

spodobujeme a právě na tomto základě podobnosti se při pohledu do vlastního nitra, při kontemplaci, smíme těšit z čehosi nevyhovitelného, co přesahuje každé slovo (...) a všechnu literaturu pojednávající o tajemství lásky.“⁸⁷

Pro svatého Vincence de Paul byla služba chudým „stavem lásky“. Svatý Vincenc jednou řekl: „Chudí jsou mým trápením a bolestí.“⁸⁸ Vincencova láska a nestrannost byla opravdu obdivuhodná. Ve městě Sedan vznikaly často problémy, které měly původ v náboženských nepokojích. Do těchto sporů se dostávali i misionáři, hlavně superior P.Gallais. Vstupovali do polemik, ve kterých ne vždy měli katolíci pravdu. Nic se však neprotivilo svatému Vincencovi více než násilí páchaná ve jménu náboženství, což bylo v tomto století pravidlem.⁸⁹ Stalo se, že P.Gallais se postavil na obranu katolíků ve sporech s protestanty. Vincenc mu píše: „Ach, Otče Gallais, můj šlechetný spolubratře! Jak dobrými misionáři bychom byli, Vy a já, kdybychom dokázali naplnit naše duše duchem evangelia a připodobňovat se Ježíši Kristu! Ujišťuji Vás, že to je nejúčinnější metoda, kterou máme používat na posvěcování katolíků a na obracení heretiků, které nic tak neutvrzuje v omylech, jako když my postupujeme nesprávně (...) Odpovíte mi: „Dobře, ale mohu se dívat klidně, jak utlačují katolíka pro jeho náboženství, a já nemohu pro něho nic učinit?“ Na to Vám odpovím, že ten útisk má určitě nějaký důvod a byl vyvolaný nějakou vinou katolíka vůči hugenotovi, křivdou nebo urážkou. A či v takovém případě nebude správné, že se hugenot dovolává spravedlnosti na soudě? Copak si katolík, jen proto,

⁸⁷ Srov. POSPÍŠIL: Teologie služby, op. cit., 56-57.

⁸⁸ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., XI, 146.

⁸⁹ Srov. ROMÁN: op.cit. ,295.

že je katolíkem, méně zasluhuje napomenutí?⁹⁰ V tomto je vidět jeho hluboký cit pro spravedlnost.

Vincenc se s láskou skláněl ke každému člověku a nikdy neodsuzoval bloudícího, ale pouze jeho bludné smýšlení, ale nikdy ne člověka jako takového.

2.3 Služebník podle vincentké spirituality

Zde použiji slova svatého Vincence k jedné ze sester, která měla jít poprvé do služby chudým, bylo to už ke konci jeho života: „Brzy přijdeš na to, že láska se těžce roznáší, tíže než plný koš chleba. Ale zachovej si svůj úsměv a laskavost. To není vše, když dáváš chléb a polévku. To mohou činit i bohatí. Ale ty jsi služebnice chudých, dcera křesťanské lásky. Oni jsou tvoji páni. A ty víš, že jsou to páni strašně citliví, nedůtkliví, nároční. Ale ať by byli jakkoliv špatní a špinaví, nespravedliví a drsní, tím víc jim máš projevit svou lásku. Pro tvoji lásku, a jen pro tvoji lásku, ti chudí odpustí i chléb, který jim dáváš.“⁹¹

Služebník podle vincentké spirituality opět má svůj původ v „trpělivé tichosti Služebníka JHWH.“⁹² Není rozhodně nezajímavé, že aramejšťina má pro služebníka a pro beránka stejný výraz.“⁹³

⁹⁰ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., II, 449-450.

⁹¹ Srov. SCHINDLER: op.cit.,40-41.

⁹² Srov. Iz 53, 7.

⁹³ Srov. POSPÍŠIL: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel. op. cit., 346-348.

2.3.1 Postoj služebníka – o ctnosti služebníka

Setkání s chudým, obrazem Krista, se musí dít v duchu služby a v postoji služebníka. „Když sloužíme chudým, sloužíme Ježíši Kristu⁹⁴. Proto svatý Vincenc zvlášť zdůrazňoval ctnosti pokory, prostoty a lásky. Tyto ctnosti mají být výsadou vincentských pracovníků. Svatý Vincenc se považoval za hlasatele evangelia chudým.

Francie 16. a 17. století trpce zakoušela následky kultu osobnosti. Touha po slávě, po tom, být první, se projevovala jak na královském dvoře, tak v parlamentu i mezi šlechtou, ale i v církvi. Tato touha mocných obyčejně končila souboji a válkami, kterými ale nejvíce trpěli právě chudí. Vincenc reagoval na znamení doby. Proti oslavě jednotlivce staví pokorného služebníka Božího, Ježíše Krista, který vše ponechává vůli Otcově.

⁹⁴ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., IX, 252.

2.3.2 Chudý jako „objekt“ služby

Podle S. Julmy Neo máme ve službě chudým o nich uvažovat nejen jako o klientech, či objektech naší služby, ale spíše jako o osobách schopných být činiteli svého vlastního rozvoje. V Konstitucích Dcer křesťanské lásky se píše: „...budou jim pomáhat uvědomovat si vlastní důstojnost, aby se stávali sami tvůrci svého růstu...“ I dnes musíme věřit v důstojnost chudých, věřit, že mají práva a povinnosti a věřit ve schopnost každého, že se může zlepšit a rozvíjet. Je potřebné je vést k vlastní odpovědnosti.

Vincenc vždy čerpal svou největší inspiraci v evangeliu svatého Lukáše, který poukazuje na Boha jako princip milosrdné lásky k chudým Izraele. „Poslal mě, (...) abych přinesl chudým radostnou zvěst“⁹⁵. A Vincenc říká: „V našem povolání se ztotožňujeme s naším Pánem Ježíšem Kristem. Hlavním důvodem jeho příchodu na svět je starost o chudé. A kdybychom se ho zeptali, proč přišel na svět, odpověděl by: 'Poslal mě hlásat evangelium chudým'...“⁹⁶

Svatý Vincence de Paul považuje chudé za osoby, které mají důstojnost a práva, kterým dlužíme ne soucit, ale spravedlnost. Když pomáháme chudým „konáme spravedlnost a ne milosrdenství, neexistuje láska, když není provázena spravedlností“⁹⁷ Proto nemůžeme uvažovat o chudém jako o objektu našich služeb, ale jako o činiteli svého vlastního rozvoje. Mluvíme-li o integrálním rozvoji, je potřebné vybízet chudé, aby o tento dar pečovali a rozvíjeli jej.

⁹⁵ L 4, 18.

⁹⁶ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretien. Documents. op. cit., XI, 108.

⁹⁷ Tamtéž, VIII, 98.

Jak hluboká úcta a láska k chudým je vidět ve zvolání svatého Vincence: „Bože můj! Jak krásní jsou chudí, když je vidíme v Bohu a hodnotíme jako Ježíš Kristus! Pokud v nich však vidíme jen tělo a ducha tohoto světa, připadá nám, že jsou hodni pohrdání.“⁹⁸

2.3.3 Chudý jako obraz Krista

Stále se musíme navracet k Matoušovu evangeliu – (Mt 25, 31-46), k Ježíšovu ztotožnění se s chudým, nemocným, jakkoli trpícím. Bůh je milosrdenství samo: „Smíme tedy tvrdit, že Bůh je skutečně milosrdenství samo, láska sama, a tato láska, toto milosrdenství je nezrušitelným zákonem, podle něhož budeme souzeni.“⁹⁹

Svatý Otec Benedikt XVI. napsal „Ježíš se identifikuje se všemi, kteří jsou v nouzi, hladovými, žíznícími, cizinci, nahými, nemocnými, vězněnými. „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratří, mně jste učinili.“¹⁰⁰ Láska k Bohu a láska k bližnímu se prolínají: v nejmenším bratrovi nalézáme samotného Ježíše a v Ježíši Boha“¹⁰¹

2.3.4 Chudý – učitel a pán

Svatý Vincence de Paul zdůrazňoval skutečnost, že je potřebné „pomáhat chudým duchovně a tělesně, chudí jsou naši páni a učitelé“ a my se jim máme přizpůsobit tam, kde jsou, v prostředí, ve kterém jsou, a takovým, jací jsou.

⁹⁸ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit., XI, 32.

⁹⁹ POSPÍŠIL: Teologie služby. op. cit., 147.

¹⁰⁰ Mt 25,40.

¹⁰¹ BENEDIKT XVI.: Encyklika Deus caritas est, Praha: Paulinky, 2006, 15.

Vincenc v chudých vidí Krista.¹⁰² „Jeho (Ježíšovo) učitelství se naplňuje v síle synovské poslušnosti až k smrti, a to smrti na kříži¹⁰³. „S tím je velmi úzce spjata skutečnost, že Ježíš ještě předtím, než si nárokuje přijetí od druhých, sám dokonale druhé přijímá. Nejprve dokonale přijme naše lidství, a to i s jeho kulturní determinací a identitou, „učí“ se být jedním z nás, a teprve potom si zcela po právu nárokuje to, abychom ho přijali. Logika vtělení a logika Ježíšova chování je opět vzorem pro naše počínání.“¹⁰⁴

2.4 Služba charity a pracovník charity v současnosti

Integrální služba chudým v současné době nás vede k analýze hlubších příčin chudoby – aby služba nejen léčila účinky chudoby, ale navíc minimalizovala její příčiny. Charita – i charitní pracovník v charitě má hledat nejen léky na projevy chudoby, ale přecházet na činnost proti nejhlubším příčinám, které jsou zakořeněny v nespravedlivých sociálně-politicko-ekonomických strukturách. Zaútočit na strukturální příčiny chudoby, znamená zaangažovat se v zápase o spravedlnost. Svatý Vincenc nebyl vždy jen originální v tom, co podnikal, ale určitě byl velmi tvořivý a používal zdroje existující okolo něho. Dokázal je použít novým způsobem. Měl dar intuice, která mu umožňovala zachytit potřeby dané chvíle a účinně na ni reagovat. Stačí se zamýšlet nad dějinami. Všechna díla svatého Vincence de Paul byla organizována jako odpovědi na výzvy, které zachytil z událostí.

¹⁰² Mt 25, 31-46.

¹⁰³ srov. Flp 2, 6-8.

¹⁰⁴ Srov. POSPÍŠIL: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel. op. cit., 250.

2.4.1 Inspirace vincentsské spirituality pro současnou charitu

Vincentsská služba byla a je určena všem chudým bez rozdílu, ač je to chudoba venkova, negramotní, nemocní, nalezené děti, galejníci, žebráci, migranti, oběti válek, ...atd. všichni měli společné jedno – chyběla jim materiální a duchovní pomoc, byli hromadně opuštěni státem nebo církví, a nebo oběma. Byli odsunuti na okraj a trpěli společenským vyhoštěním. Byli obětmi sociálně- politicko – ekonomických podmínek té doby. Vincentsská vize chudého jako obrazu Krista a evangelní duch, s jakým máme sloužit, zůstávají pravdivými i dnes v současnosti, podobně jako tomu bylo v čase svatého Vincence de Paul. Existuje specifická vincentsská identita – znamená houževnatě se starat o celkové povznesení chudých a dokázat toto uvádět do života, znamená neustálé spojení s bohem. Vincentsské charisma solidárnosti s chudými se projevuje především pozorným nasloucháním výzev chudých.¹⁰⁵ Dom Helder Camara kdesi řekl: „Svatý Vincenc zůstává po Kristovi nejkrásnějším vzorem.“ Musíme být prorockým hlasem a musíme odhalovat společenské „zlořády“, které odlidšťují a degradují lidskou bytost. Proroci v Písmu poukazovali na nespravedlnost mocných tohoto světa a energicky pozvedali hlas na obranu utlačovaných a vyloučených.

Chudý dnes, tak i v minulosti se stává obětí nespravedlnosti, porušování zákonů a zneužívání mocnými tohoto světa. Na to musí členové vincentsských společenství reagovat a stát na straně chudých a být zastánci a vymahateli jejich práv.

Vincenc naléhal na integrální službu chudým a vyjádřil to řečí své doby, nazýval tuto službu „tělesnou a duchovní“. Věrnost vincentsskému charis-

¹⁰⁵ Srov. ROGÉ Lucia: Posolstvo pre dnešné časy, Nitra: Dcéry kresťanskej lásky, 1996, 152.

charizmatu nás nabádá, abychom i dnes konali takovou službu. Konstituce Dcer křesťanské lásky to vyjadřují takto: „(Sestry) budou naslouchat svým bratřím a sestrám, aby jim pomáhaly uvědomovat si jejich důstojnost, aby potřební postupně sami přebírali iniciativu na zlepšení svého postavení.“

Dcery křesťanské lásky říkají, že jejich bohatstvím jsou hlavně chudí. Společnost Dcer křesťanské lásky v současné době působí ve sto jedna zemích světa s odlišným politickým, kulturním, sociálním i ekonomickým prostředím. Humanitární organizace, které vytvořily projekty na podporu chudých na celém světě dnes společně pracují s vincentovými společenstvími na jejich uskutečňování.¹⁰⁶

Společnost dcer křesťanské lásky získala dne 22. ledna 2007 statut poradce při Hospodářské a sociální radě OSN (ECOSOC). Je uznávána za nevládní organizaci, která bojuje proti příčinám nespravedlnosti ve světě. V Radě Evropy pracuje skupina poradců vincentovské rodiny, která zde vykonává dohled nad dodržováním lidských práv v zemích Evropské unie a v těch státech, které o členství v unii požádaly.¹⁰⁷

Dcery křesťanské lásky spoluprací s laiky a dobrovolníky pracují v misijním středisku v Paříži, kde byla utvořena mezinárodní komise a středisko pro migraci a misii. Také byl vytvořen „Katalog kontaktních osob“, členů vincentovské rodiny, kteří jsou odborníky v oblasti legislativy, sociální politiky a ekonomiky jednotlivých zemí Evropské unie.¹⁰⁸

¹⁰⁶ K. 24c, in: Konštitúcie a štatúty dcér kresťanskej lásky, vydané pre vnútornú potrebu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Nitra, 2005, 56.

¹⁰⁷ Srov. Krátke správy (bez autora), in: Ozveny Spoločnosti 1 (2007), 56

¹⁰⁸ Srov. CASTELEIN Marie-Thérèse, MULLIGAN Catherine, VOLOŠINOVÁ Alžbeta: Fenomén migrácie. Správa európskych provincií o migrujúcej populácii, žiadateľoch o azyl a o utečencoch, in: Ozveny Spoločnosti 10 (2003), 34-44

Další projekt ve Francii se jmenuje „Civilizace lásky“. Je to síť útulků, kde sestry ve větších městech na jihu Francie přijímají lidi bez domova, jsou jimi většinou cizinci. Každý večer mobilní hlídka přiváží do těchto útulků až třicet lidí. Sestry spolupracují s dalšími městskými institucemi. Každé ráno tyto lidé mohou dostat stravu, případně i oblečení a léky. Pokud je to potřebné, sestry je doprovázejí na příslušné instituce, které mohou poskytnout urgentní ubytování a další pomoc emigrantům ve Francii.¹⁰⁹

Roku 2001 byla vyhlášena akce vincentké rodiny „Globalizace lásky: Boj proti hladu“. Působí především v zemích třetího světa. Vincentská rodina působí v mnoha dalších projektech po celém světě např. v boji proti AIDS. V České republice existují takzvané „Konference svatého Vincence“, jejich sídlo je v Praze. Je to společenství vincentké rodiny, jejímiž členy jsou laici, kteří žijí většinou v manželství a působí po celé republice.

2.4.2 Profil charitního pracovníka podle vincentké spirituality

Svatý Vincenc je patronem charity a charitních pracovníků v celém světě. Název charita – caritas – láska – vyjadřuje, jakým směrem se má služba charity ubírat. Aby tomu skutečně bylo tak, je nutné, aby to opravdu byla křesťanská láska, která pracovníky charity vede ke službě. Jinak pracovník charity koná to samé, co pracovníci jakékoliv humanitární organizace a v ničem se neliší. Chybí tam pak to vincentké, to Boží – „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratří, mně jste učinili.“¹¹⁰ Ztrácí se pak to specificky křesťanské. Svátý Vincenc hovoří o dcerách křesťanské lásky, že pokud nebudou mít opravdovou křesťanskou lásku, založenou na

¹⁰⁹ Srov. SESTRY KOMUNITY SVÁTÝ JÁN Z LYONU: Civilizácia lásky. Juhofrancúzska provincia. Svedectvo, in: Ozveny Spoločnosti 2a (2004), 61-62.

¹¹⁰ Srov. Mt 25, 45.

lásce k Bohu a těm nejchudším, nejpotřebnějším, nejopovrhovanějším, nejvyločenějším, které už nikdo nechce. On říká: „Potom sbohem dcery křesťanské lásky!“ A pokud tato láska nebude v charitě – potom: „Sbohem charito!“ Pro svatého Vincence de Paul byli chudí prvořadí, svým misionářům a dcerám křesťanské lásky řekl: „Prosím Boha, a to mnohokrát za den, aby nás raději zničil, pokud bychom byli neužiteční pro pomoc a spásu chudých. Zdá se mi, že bych urazil Boha, kdybych neučinil všechno, co je možné učinit.“¹¹¹ Chudí procházejí politickými, ekonomickými, sociálními, kulturními, náboženskými či církevními strukturami. Ale nikoliv chudí se mají přizpůsobovat institucím a strukturám, ale naopak.

2.4.3 Vincentská spiritualita zabezpečuje integrální rozvoj chudého

Integrální lidský rozvoj, jakožto povolání, vyžaduje kromě svobody, aby se také respektovala jeho pravda. Povolání k pokroku pobízí lidi, aby „se víc přičinili, poznávali a měli víc, a tak sami byli víc.“¹¹² Vincentská služba je integrální službou chudému. Jde mu vždy zároveň o tělesnou i duchovní službu. A je christologická, protože je vždy zaměřena na Ježíše Krista. Ve své knize „Teologie služby“ ukazuje C.V.Pospíšil, jak úzce jsou spjaty pravdy víry, christologické a trinitologické pravdy, s tajemstvím služby.“ Toto propojení teorie a praxe je životně důležité jak pro teologii, tak pro křesťanskou službu. Charitativní dílo je pokračováním ve spasitelském poslání Muže z Nazareta.¹¹³

Podle příkladu svatého Vincence de Paul péče o celého člověka nás vyzývá uvážlivě přistupovat k potřebným a vidět jejich celkové potřeby, tj. poznat

¹¹¹ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op.cit.IV, 586.

¹¹² PAVEL VI.: Encyklika. *Populorum progressio*, Praha: 1967, čl. 6:1967.

¹¹³ Srov.POSPÍŠIL: Teologie služby. op. cit., 140.

prvky jejich osobní historie, kultury, jejich povahy, lidské vztahy. I Benedikt XVI. usměrňuje charitativní činnost k celkovému dobru člověka: „takovou lásku, která nenabízí lidem jen materiální pomoc, ale i duchovní posilu a uzdravení. Chudí potřebují lidskost, potřebují pozornost srdce“¹¹⁴ Služba chudým musí být totální. Musí se vztahovat na celého člověka, „na službu tělesnou a službu duchovní!, jak hovoří svatý Vincenc. Kristus přišel „sloužit“. Ukázal nám, jak máme sloužit – dát pocítit Boží lásku k lidem, také i Boží všemohoucnost v službě této lásky.¹¹⁵

¹¹⁴ BENEDIKT XVI.: op. cit., 28, 31.

¹¹⁵ Srov. ROGÉ: op. cit., 52.

3 VINCENTSKÁ SPIRITUALITA STÁLE ŽIVÁ A AKTUÁLNÍ

3.1 Přednosti vincentké spirituality pro službu

Podle svatého Vincence de Paul jsou spolu modlitba – kontemplace a dobročinná láska hluboce spjaté. On to nazývá: opustit Boha pro Boha. Chudý má zvláštní místo v Církvi, protože Kristus se chtěl ztotožnit s ním svým životem. Svatý Vincence de Paul říká: „Nemůžeme posuzovat chudého rolníka nebo chudou ženu podle jejich zevnějšku...Ale obraťte medaili a ve světle víry uvidíte, že boží Syn, který se chtěl stát chudý, se nám představuje v těchto chudých.“¹¹⁶ Předností vincentké spirituality je právě to evangelní – vidět Krista v chudých. Svatý Vincenc de Paul se zaměřuje na všechny druhy chudoby, sociálního vyloučení, „všechnu bídu světa“. „Co by činil dnes a nyní Pán Ježíš?“ Takto se často ptal svatý Vincence de Paul.¹¹⁷ Tato otázka je stále aktuální. Není možné vyjmenovat seznam chudých – protože, jak zjistit všechny druhy chudoby světa? Dá se říci, že zlepšování životní úrovně v průmyslových společnostech neodstranilo chudobu. Jen změnilo její vzhled. Kdo je chudý?¹¹⁸ „Chudý je ten, kdo je ohrožený v lidské důstojnosti z hlediska fyzického i psychologického!“¹¹⁹

3.1.1 Vincentská spiritualita, hybná síla charity

Svatý Vincence de Paul dokázal spolupracovat s druhými – spájel bohaté a chudé, duchovenstvo spolu s laiky, ženy i muže. Dobře věděl, že spolupráce

¹¹⁶ SAINT VINCENT DE PAUL: Correspondence. Entretiens. Documents. op. cit. XI, 32.

¹¹⁷ Tamtéž, XI, 348, 1566.

¹¹⁸ Srov. ROGÉ: op. cit., 163.

¹¹⁹ Srov. PAVEL VI.: op. cit., čl. 6.

je klíčem k úspěchu v službě chudým. Obdivuhodně dokázal vytvářet vztahy, tam, kde by se zdálo, že nejsou možné – tvořil mosty a podporoval jednotu mezi lidmi všech společenských vrstev bez rozdílu. Byl obhájcem práv a potřeb chudých před nejvyšší vrchností, třeba i před kardinálem Richelieu, Mazarinem, před Annou Rakouskou, před panem de Gondi, když žádal aby změnil osud galejníků. Nikdy se nebál pranýřovat páchané nespravedlnosti, útisk, chudobu, tak dlouho, dokud nedosáhl změny a pomoci.

Viděl pravou příčinu nespravedlivých zákonů, hospodářských vztahů založených na moci, příčiny nespravedlivých struktur, které udržují chudé v chudobě – viděl ji v hříchu, který se nedotýká jenom jednotlivce, ale hluboce se dotýká celé společnosti. Ani charita se nesmí bát být „hlasem chudých“. Benedikt XVI. v encyklice *Deus caritas est* to nazývá – „srdce, které vidí“. Žádné protivenství nemohlo přinutit Vincence, aby se vzdal účinné křesťanské lásky. Kolem roku 1654 byly v Paříži velké nepokoje. Hned jak tyto nepokoje vypukly, Vincenc učinil krok, kterého troufalost a odvážnost nemá jiné vysvětlení, než touhu ušetřit ubohý francouzský lid od hrůz a utrpení. Dovolil si jít za královnou a řekl ji, že jedinou cestou k pokoji je, aby se zřekla kardinála Mazarina. Královna ho mlčky vyslechla, ale, aby ze sebe sňala odpovědnost, řekla Vincencovi, aby šel sám za Mazarinem. Rozhovor s kardinálem byl dlouhý. Vincent zakončil rozhovor prorockým zvoláním: „Monsignore, pokořte se před neštěstím(...). Vrhňte se do moře a bouře ustane.“¹²⁰ Jenže Mazarin neměl v úmyslu spáchat politickou sebevraždu. Vykroutil se Vincencovi odpovědí: „Dobře, otče, odejdu, když pan le Tellier bude mít stejný názor jako vy.“ Vincenc věděl, že věc je ztracená, protože ministr války Le Tellier byl Mazarinovou loutkou. Vincenc

¹²⁰ COSTE Pierre: *Le grand saint du grand siècle. Monsieur Vincent*. Paris: 1932, sv. 2, 675.

napsal panu Portailovi: „Šel jsem do Saint-Germain, abych udělal malou službu Bohu, ale pro své hříchy jsem toho nebyl hodný.“¹²¹

3.1.2 Postoje a služba pracovníka charity dnes podle vincentké spirituality

Postoj pracovníka charity i dnes má mít rysy vincentké spirituality, pokud má být charita opravdu „charitou“, ne jen humanitární organizací, jinak ztratí to, co činí charitní pracovníky jedinečnými v jejich službě. Pro postoj a službu charitních pracovníků nejsou tím nejvíce rozhodujícím „Standardy kvality sociální péče“, kontrolované inspektory Ministerstva práce a sociálních věcí, které měly bezpochyby dobrý úmysl, jak zkvalitnit postoje pracovníků v pomáhajících profesích, ale rozhodně nezměnily vnitřní postoje těchto pracovníků. A navíc, dnes se staly často dobrým „byznysem“. Ne nadarmo je svatý Vincenc patronem charity na celém světě. Zde může něco změnit pouze to evangelijní a vincentké: „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nejmenších bratří, mně jste učinili.“¹²²

3.1.3 Prvenství nejchudších a vyloučených

Upřednostnění těch nejchudších má biblickou a také i církevní tradici. Ježíš se ujímal nejchudších právě proto, že oni stáli na okraji společnosti. Radostná zvěst je pro všechny, tedy i pro ty, kteří jsou vyloučeni. Církev podle vzoru svého Mistra a Pána přebírá jeho lásku k chudým. Stává se i podstatou vincentké spirituality.

¹²¹ COSTE: op. cit., sv.3, 402.

¹²² Mt, 25, 40.

3.1.4 Příčiny chudoby a její následky

Jednou z příčin chudoby může být nerovnost. Nerovnost chápeme např. jako důsledek uspořádání společnosti a nebo jako nepostradatelný důsledek společenského života. Život jednotlivce, rodiny, či skupiny je závislý na mnoha faktorech. Lidé se stávají chudými a vyloučenými v důsledku nedostupnosti pracovních příležitostí, zdravotního omezení, věku, sociální situace v rodině, v níž rostli, etnické příslušnosti a vzdělání. Faktorů je samozřejmě spousta, tak jako následky plynoucí z chudoby jsou různé. Chudoba může člověka vést k rezignaci, apatii a beznaději, ale i k agresivitě a k sociální izolaci.¹²³ Chudoba a sociální vyloučení - zatímco pojem absolutní chudoby znamená nedostatek prostředků k uspokojení základních životních potřeb, relativní chudobou se myslí takové poměry, které neumožňují člověku účastnit se běžného sociálního a kulturního života. Tento stav ho odkazuje na okraj společnosti a člověk se stává sociálně vyloučeným.

Nejzávažnějším problémem je přístup znevýhodněných skupin obyvatelstva na trh práce jako důsledek ekonomické recese v současnosti.¹²⁴

Dokument Generálního shromáždění Dcer křesťanské lásky vidí globalizaci jako jednu z hlavních příčin chudoby současnosti. S tím souvisí prohlubování propasti mezi světem chudých a bohatých. Tyto procesy vedly ke zredukování sítí sociálního zabezpečení výměnou za hledání větších konkurenčních předností na globálním trhu, což vážně ohrožuje práva pracujících, základní práva člověka i solidaritu uskutečňovanou tradičními formami sociálního státu. Systémy sociálního zabezpečení mohou ztratit schopnost plnit své úkoly jak v zemích rozvojových, tak v zemích již dříve rozvinutých, nemluvě

¹²³ Srov. RETHMAN Peter-Albert: Jsou v Čechách chudí?, in: Salve 3 (2003), 7-8.

¹²⁴ Srov. Snížit chudobu a sociální vyloučení. Zpráva o rozvojových cílech tisíciletí, in: Základní dokumenty. Praha: MPSV, 2003, 15.

o zemích chudých. Rozpočtové politiky svým snižováním sociálních výdajů, nezřídka prosazovaným mezinárodními finančními institucemi, tady mohou občany ponechat bezmocnými tváří v tvář starým i novým rizikům.¹²⁵

3.1.5 Chudoba jako výzva

Pokud máme srdce i oči otevřené pro bližního, nemůžeme nevidět, že i v naší zemi jsou lidé a celé skupiny lidí, kteří žijí na okraji společnosti a jsou opomíjeni, zanedbáváni, jsou poníženi, bez lidské důstojnosti. Hlavním posláním církve je pomáhat člověku na cestě spásy, je to cesta, na které se člověk setkává s utrpením, chudobou a všemožnou bolestí světa. Církev je do tohoto světa poslána, aby upevňovala společnost, která by byla založena na spravedlivém Božím řádu. Církev se v každé době musí postavit na stranu chudých a být jejich hlasem. Je to ona, kterou Boží láska nutí jít a odhalovat bezpráví, obhajovat lidskou důstojnost a nezadatelná lidská práva. Je to Církev, která se staví na ochranu života a zasazuje se pro budování spravedlnosti a míru. Církev bude autentická, pokud budou v Církvi lidé nadšení pro Krista a pro lásku ke svým bližním. Chudoba je fenomén, jímž je protkán lidský život od nepaměti. Je výzvou křesťanským společenstvím, charitním sdružením, řeholním společnostem, vždyť chudí žijí zde, mezi námi. „Jedním z nejhorších druhů chudoby, kterou člověk může zažít, je samota. Je třeba si uvědomit, že i další druhy chudoby, včetně materiální, se rodí z izolace, z toho, že se člověku nedostává lásky nebo z těžkosti milovat. Chudoba často vzniká z odmítnutí milovat Boha, z prvotního tragického uzavření člověka v sobě samém...“¹²⁶

¹²⁵ Srov. NECHAJME SA PRETVÁRAŤ DUCHOM SVÄTÝM. Dokument medzi Zhromaždeniami 2009–2015. Nitra: Spoločnosť dcér kresťanskej lásky, 2009, 5.

¹²⁶ BENEDIKT XVI.: Encyklika Caritas in veritate, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 34, 53.

V nejchudších oblastech si některé skupiny užívají rozmařilého a konzumního „superrozvoje“, který nepřipustně kontrastuje s přetrvávajícími situacemi nelidské bídy. Pokračuje „pohoršení křiklavých rozdílů“. Humanismus, který vylučuje Boha, je nehumánní humanismus. Jedině humanismus otevřený k Absolutnu a křesťansky inspirovaný nás může vést v prosazování a realizaci forem sociálního a občanského života na poli struktur, institucí, kultury, ethosu a chránit nás před nebezpečím uvěznění v momentálních módních trendech.¹²⁷

3.1.6 Etický kodex pracovníků Charity České republiky

Pracovník CHČR respektuje jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, pohlaví, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti. Služby, které pracovník poskytuje, musí být na nejvyšší odborné úrovni. Jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva svých klientů.

3.1.7 Poslání a cíle Charity

Poslání Charity pramení z pověření katolické církve šířit ve světě dobro, spravedlnost a naději. V tomto svém úkolu následuje příkladu Ježíše Krista, který během svého života sloužil mnoha lidem v nouzi, pomáhal druhým, aby měli život v plnosti, a svým učedníkům uložil přikázání lásky k Bohu a bližnímu jako nejvyšší přikázání.

¹²⁷ BENEDIKT XVI.: Encyklika Caritas in veritate, op. cit., 47, 78.

Jednou z hlavních oblastí činnosti církve, spolu s udělováním svátostí a zvěstováním slova, je uplatňování lásky k vdovám a sirotkům, vůči uvězněným, nemocným, potřebným všeho druhu. To patří k podstatě církve stejně jako vysluhování svátostí a zvěstování evangelia. Církev nesmí opomíjet službu lásky, stejně jako nesmí opomíjet vysluhování svátostí a službu slova. Charitní služba je založena na respektování, ochraně a rozvíjení přirozených práv každého člověka a na křesťanském pojetí etických hodnot, zakotvených v Písmu svatém a v dokumentech sociálního učení katolické církve.¹²⁸ Charitní služba je poskytována lidem v ohrožení nebo nouzi bez ohledu na jejich věk, pohlaví, politické smýšlení, rodinné uspořádání, zdravotní stav, sexuální orientaci, sociální a ekonomickou situaci a postavení, jejich příslušnost k etnické nebo národnostní menšině, víře, náboženství a kultuře. Charitní služba v zahraničí je vykonávána s respektem vůči domácím kulturám a náboženským vyznáním.

Solidarita „není... jen prchavý soucit nebo povrchní dojetí nad zlem, týkajícím se mnoha blízkých nebo vzdálených osob. Naopak, je to pevná a trvalá odhodlanost usilovat o...dobro všech i jednoho každého, protože všichni jsme odpovědni za všechny“¹²⁹ Solidarita je postojem nikoliv sympatie, ale spíše empatie, s níž se snažíme vcítit do situace chudých a potřebných a vidět svět z jejich perspektivy. Solidarita v Charitě je zejména solidaritou s chudými. Nárok na pomoc Charity mají přednostně ty osoby a ty rodiny, které ve svém okolí nebo v systému sociálního zabezpečení nenalézají žádnou či dostatečnou pomoc. Charita se musí nasazovat za lidi, kteří žijí na okraji společnosti, nemají ve společnosti „hlas“ a nemohou si sami pomoci. Charita podporuje jejich práva

¹²⁸ Kodex Charity Česká republika.

¹²⁹ Kompendium sociální nauky církve, č. 193.

a podle zásady participace také zapojení do rozhodovacích procesů, které se jich dotýkají.¹³⁰

Princip subsidiarity zavazuje Charitu podporovat rozvoj občanské společnosti. Je původně definován jako: „To, co mohou jednotlivci provést z vlastní iniciativy a vlastním přičiněním, to se jim nemá brát z rukou a přenášet na společnost“¹³¹ Na základě této zásady musí zároveň aktér vyššího stupně poskytovat ochranu, podporu („subsidium“) a rozvoj aktérům nižšího stupně.

V rámci pomáhajících vztahů mezi charitními pracovníky a jejich klienty tato zásada zavazuje k podpoře a aktivizaci vlastních schopností klientů (hledat jejich zdroje a ne nedostatky), podněcovat je, aby se aktivně podíleli na změně vlastní obtížné situace, vyrovnávat jejich šance na uplatnění a zapojení do přirozeného života společnosti a vést je k samostatnému a odpovědnému životu. V rámci struktur Charity princip subsidiarity vybízí – nakolik je to možné - k přesunu rozhodovacích procesů na nejnižší úrovně (z centrál na jednotlivá zařízení, z národních centrál humanitární pomoci do místních komunit v zahraničí), resp. z úrovně instituce (Charita a její zařízení) do přirozeného sociálního prostředí klientů (dobrovolnické charitní aktivity a programy v místních farních komunitách).

3.1.8 Specifický charakter charitní služby

Svým osobním přístupem vtiskují pracovníci Charity běžným pracovním postupům charakter služby lásky k bližním. Toho mohou dosáhnout tím, že:

- a) respektují poslání Charity a usilují o jeho naplňování,

¹³⁰ Kodex Charity Česká republika, 4.

¹³¹ Papežská rada pro spravedlnost a mír: *Kompendium sociální nauky církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, čl. 186.

- b) usilují o takový vztah ke své práci, aby byla zároveň zaměstnáním i realizací jejich osobního poslání.

Odborné a osobnostní kvality pracovníků Charity

Pracovníci Charity se snaží, na základě poznatků sociální práce, humanitární a rozvojové pomoci, psychologie, pedagogiky, teologie, medicíny, ošetrovatelství a dalších, o dosažení maximální možné kvality charitní služby.

K naplnění tohoto cíle vedou tyto předpoklady:

- a) profesní odbornost
- b) lidskost (ve smyslu laskavého přístupu a pozornosti věnované druhému),
- c) odpovědnost
- d) poctivost
- e) dobré vztahy na pracovišti
- f) vlastní aktivita a tvořivý přístup.

ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se snažila nastínit, jak vincentická spiritualita vychází z christologie. Pokusila jsem se popsat historický kontext, do kterého se Vincence de Paul narodil a ve kterém žil. Jak se v tomto dějinném kontextu formovala jeho osobnost a ukazovalo jeho charisma, jak se utvářela vincentická spiritualita. Tuto spiritualitu, která vychází ze současné christologie, jsem ponejvíce nacházela v korespondenci a konferencích pro Dcery křesťanské lásky a Lazaristy a v Pravidlech Dcer křesťanské lásky.

Naše snaha o četbu prosté a zároveň tak hluboce evangelijní spirituality svatého Vincence de Paul ve světle současné christologie ukazuje, že řadu výroků našeho světce můžeme díky přínosům christologie vnímat nově a skutečně do hloubky. Ježíšova pokora, jeho služebnost, jeho láska byly motivem pro Vincencovu službu chudým.

Vincenc se na své životní cestě svého povolání setkával s mnohými událostmi a osobnostmi, které jeho život silně ovlivnily. Především se ale nechával plně ovlivňovat životem Krista chudého a pokorného.

Láska k Bohu a k bližnímu je prvním a největším přikázáním. „Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna.“¹³² A pro Vincence milovat Boha znamenalo milovat bližního činnou láskou. Je to Bůh, který se dává člověku v bližních, v chudých. Právě toto pochopil Vincence de Paul. A ducha Ježíše Krista poznával jako ducha milosrdné lásky, která se projevuje činy. Tuto lásku musí lidé cítit. Tím se Vincencovi dostalo titulu „mystik činu a apoštol milosrdné lásky k bližnímu“.

¹³² J 3, 16.

On především vycházel ve své spiritualitě a ve službě chudým ze vzoru Krista chudého , poníženého – z tajemství Ježíšova vtělení , ukřižování , vzkříšení. To lze nacházet v celém jeho životě. Toto stále zdůrazňoval svým misionářům – lazaristům, svým sestřím - dcerám křesťanské lásky a všem spolupracovníkům. To vše má svůj původ v současné christologii.

Hnutí lásky je hluboce zakotveno v tajemství vtělení. Služba není jen čiré konání, protože hlubší dimenzí služby je mystické setkávání se s Kristem, který je přítomen v chudých. Chudí jsou „naši páni a panovníci;“ , ba co víc, v nich je zde přítomen Kristus.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

V této práci bylo použito biblických zkratk a citací podle českého ekumenického překladu Bible vydaného Českou biblickou společností z roku 2006.

Prameny

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Česká biblická společnost, 2006.

Konštitúcie a štatúty dcér kresťanskej lásky svätého Vincenta de Paul, vydané pre vnútornú potrebu Spoločnosti dcér kresťanskej lásky sv. Vincenta de Paul, Nitra, 2005.

Nechajme sa pretvárať Duchom Svätým. Dokument medzi Zhromaždeniami 2009–2015. Nitra: Spoločnosť dcér kresťanskej lásky, 2009, 5.

Règles des Filles de la charité servant les pauvres malades, Mallépée, 189, Rue Lecoumbe, 1975.

SAINT VINCENT DE PAUL, *Conférences aux Filles de la Charité,* Paris: Soeurs de Saint Vincent de Paul, 1952.

SAINT VINCENT de PAUL: *Correspondence. Entretiens. Documents.,* Paris, P. Coste, 1920-1925.

Dokumenty církve

BENEDIKT XVI.: Encyklika *Caritas in veritate,* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

BENEDIKT XVI.: Encyklika *Deus caritas est,* Praha: Paulinky, 2006.

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes* (ze dne 7. prosince 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

Mezinárodní teologická komise: *Společenství a služba. Lidská osoba stvořená k Božímu obrazu*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

Papežská rada pro spravedlnost a mír: *Kompendium sociální nauky církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008.

Sekundární literatura

ABELLY Louis: *La vie du vénérable serviteur de Dieu Vincent de Paul*. Paris: Téqui, 1664, 24.

CANTALAMESSA Raniero: *Le beatitudini evangeliche*. Milano: Edizioni Pauline, 2007

COSTE Pierre: *Le grand saint du grand siècle. Monsieur Vincent*, Paris: 1932.

DE FIORES Stefano, TULLO Gofi (ed.): *Slovník spirituality*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

GANDHÍ M: *Buddismo, Cristianesimo, Islamismo*, Tascabili Newton Compton: Roma: 1993.

Kodex Charity Česká republika.

MEZZADRI Luigi: „*Vincent di Paula*,“ in L. BORIELLO (ed.), *Dizionario di mistica*, Città del Vaticano, Libreria editrice vaticana 1998.

PAVEL VI.: Encyklika. *Populorum progressio*, Praha: 1967.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006.

POSPÍŠIL, Ctirad Václav, *Teologie služby*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.

ROGÉ Lucia: *Posolstvo pre dnešné časy*, Nitra: Dcéry kresťanskej lásky, 1996.

ROMÁN José Maria: *Svätý Vincent de Paul*, Bratislava: Charis spol. s.r.o., 2002.

SCHINDLER Eugen, CM: *Vincent de Paul – otec chudobných*, Bratislava: Charis s.r.o., 2000.

ŠPIDLÍK TOMÁŠ: *Věřím v život věčný*. Eschatologie, Olomouc: Refugium, 2007.

Články

CASTELEIN Marie-Thérèse, MULLIGAN Catherine, VOLOŠINOVÁ Alžbeta: Fenomén migrácie. Správa európskych provincií o migrujúcej populácii, žiadateľoch o azyl a o utečencoch, in: *Ozveny Spoločnosti* 10 (2003).

Krátke správy (bez autora), in: *Ozveny Spoločnosti* 1 (2007).

RETHMAN Peter-Albert: Jsou v Čechách chudí?, in: *Salve* 3/2003.

SENS Christian, P., CM: Svätý Vincent a globalizácia, in: *Ozveny Spoločnosti*, 5 (2004).

SESTRY KOMUNITY SVÄTÝ JÁN Z LYONU: Civilizácia lásky. Juhofrancúzska provincia. Svedectvo, in: *Ozveny Spoločnosti* 2a (2004).

Snížit chudobu a sociální vyloučení. Zpráva o rozvojových cílech tisíciletí, in: *Základní dokumenty*. Praha: MPSV, 2003.